

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Diplomová práce

Bc. Tatiana Bartelová

Téma existenciálnej úzkosti a smrti v raných prózach

Dina Buzzatiho

Existential Anxiety and Death in the Early Works by Dino Buzzati

Praha 2017

Vedúci práce: PhDr. Mgr. Alice Flemrová, Ph.D.

Pod'akovanie:

Moje pod'akovanie patrí PhDr. Mgr. Alici Flemrovej, Ph.D. za cenné rady, trpezlivosť a ochotu pri vypracovaní diplomovej práce.

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som túto diplomovú prácu vypracovala samostatne, že som riadne citovala všetky použité pramene a literatúru a že práca nebola využitá v rámci iného vysokoškolského štúdia či k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe, dňa 11. mája 2017

.....

Bc. Tatiana Bartel'ová

Klíčové slová

Dino Buzzati

Il Deserto dei Tartari

I Sette Messaggeri,

Úzkost'

Smrt'

Key words

Dino Buzzati

The Tartar Steppe

The Seven Messengers

Anxiety

Death

Abstrakt

Hlavnou témou tejto diplomovej práce je existenciálna úzkosť a motív smrti v prozaických textoch talianskeho spisovateľa Dina Buzzatiho zo začiatku jeho literárnej kariéry. Prácu otvára autorov bio-bibliografický medailón zameraný predovšetkým na prvé dve dekády jeho tvorby. Po úvodnej časti, nasleduje stručný prehľad základných rysov existencializmu zasadeného do kontextu filozofie a literatúry 20-teho storočia v Európe. Následne sa zameriavame na možné analógie medzi dielami Dina Buzzatiho a tvorbou Franza Kafky, ktoré svojho času vyvolali pozornosť literárnej kritiky.

Nasleduje analytická časť, v ktorej sa zameriavame na rozbor zvolenej primárnej literatúry. Jedná sa o román *Tatarská púšť* a vybrané poviedky zo zbierky *Sedem poslov*. Na základe týchto analýz, v záverečnej časti sumarizujeme pozorované javy v poetike Dina Buzzatiho.

Abstract

The main theme of this thesis is the existential anxiety and the motive of death in the early prosaic texts of the Italian author Dino Buzzati. The first chapter is dedicated to the author's biography where mainly the early years of his literary career are emphasized. After this introductory session follows an overview of the main features of existentialism as well as its place in the context of 20th century European literature and philosophy. In the last section of the theoretical part of the thesis we comment on the possible analogies between the literary work of Dino Buzzati and those of Franz Kafka, which were noticed by the contemporary literary criticism.

The analytical part of the thesis is dedicated to the literary analysis of the primary texts: the novel *The Tartar Steppe* and selected short stories of the collection *The Seven Messengers*. In the last section we draw conclusions on the literary style of Dino Buzzati based on the previous analysis of the literary texts.

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Bio-bibliografický medailón Dina Buzzatiho s dôrazom na prvé dve dekády jeho literárnej dráhy.....	9
2.1	Kompletný prehľad bibliografie Dina Buzzatiho.....	15
3	Existencializmus v európskej literatúre: kontext, predstavitelia, témy.....	19
3.1	Buzzati a Kafka.....	28
4	Il Deserto dei Tartari.....	34
4.1	Tematická analýza románu.....	35
4.2	Motív smrti.....	44
5	I sette messaggeri.....	51
5.1	Tematická analýza poviedok.....	52
5.1.1	I sette messaggeri.....	52
5.1.2	Sette piani.....	57
5.1.3	Analýza ďalších poviedok.....	60
6	Záver.....	64
7	Riassunto.....	67
8	Bibliografia.....	68

1 Úvod

„Come scrittore io ho sempre sognato di raggiungere un solo traguardo: quello di commuovere la gente che mi legge. Essere lodato dai critici non mi interessa. Piacere agli intellettuali meno che meno. Mi sentirei invece riempire d'orgoglio se un lettore sconosciuto mi venisse a confessare che l'ho fatto piangere.“

„Ako spisovateľ som vždy sníval len o dosiahnutí jediného cieľa: dotknúť sa ľudí, ktorí ma čítajú. Byť uznávaným kritikmi ma nezaujíma. Páčiť sa intelektuálom ešte menej. Naopak, cítil by som sa naplnený hrdosťou, ak by sa mi neznámy čitateľ prišiel zdôveriť, že som ho rozplakal.“

DINO BUZZATI¹

Dino Buzzati, človek všestranného zamerania, ktorého v roku 1940 preslávil román *Tatarská púšť* (Il deserto dei Tartari, 1940). Počas celého života sa venoval písaniu beletrie, pracoval ako novinár pre denník *Corriere della Sera* a bol i aktívnym maliarom a výtvarným kritikom.

Svoju prozaickú tvorbu neuberal realistickým smerom, ktorý bol v čase jeho činnosti v talianskej literatúre zastúpený majoritne. Už v prvých textoch sa prejavuje jeho záujem o témy spojené s prírodou a vzťah človeka a prírody, ktoré bývali doplnené o fantastično a magické prvky.

Pozornosť širokej verejnosti a akademickej obce Buzzatimu priniesol jeho čitateľsky najznámejší román *Tatarská púšť*: príbeh z vojenského prostredia zachytávajúci život hlavného hrdinu Droga od príchodu na pevnosť Bastiani, kde roky čaká na príchod nepriateľa, až do chvíle jeho posledného vydýchnutia, kedy si uvedomí, že pomyselného nebezpečenstva zo strany nepriateľa sa nedočká. Stretávame sa tu s úzkosťou zapríčinenú plynutím času, ktorý sa nám každou sekundou kráti.

Po vydaní románu sa bellunský autor nestretával len s pozitívnou kritikou: jeho spôsob tvorby bol často prirovnávaný k literárnemu štýlu Franza Kafky; hoci — na základe tvrdenia samotného Buzzatiho — pred napísaním románu Kafkovo dielo nepoznal.

---

¹ Dostupné z <http://dinobuzzati.it/abbeccedario.php> (vlastný preklad).

Tematika existenciálnych otázok sa stane jedným z konštantných prvkov i pre Buzzatiho poviedkovú tvorbu — často v spojení so spomínanými prvkami fantastična a prírody.

V tejto diplomovej práci sa zameriavame na pocity existenciálnej úzkosti a smrti v *Tatarskej púšti* a vo vybraných poviedkach zo zbierky *Sedem poslov* (*Sette Messaggeri*, 1949). Práca je rozdelená na časť faktograficko-teoretickú a časť analytickú.

V prvej časti priblížime život a dielo Dina Buzzatiho v prehľadovom medailóne, za ktorým bude nasledovať kompletný prehľad jeho rozsiahlej biografie. Následne sa venujeme rekonštrukcii kontextu existencializmu v európskom kontexte. Prechádzame k priblíženiu spojitosti medzi Buzzatim a Kafkou.

V druhej časti prechádzame k analýze primárnej literatúry s dôrazom na vybrané motívy a charakteristiku konania postáv. Pri rozbere využívame originálne znenie textov, doplnené buď dostupnými prekladmi alebo prekladmi vlastnými.

V závere by som rada zhrnula prevedené analýzy a zhodnotila základné rysy tvorby Dina Buzzatiho.

2 Bio-bibliografický medailón Dina Buzzatiho s dôrazom na prvé dve dekády jeho literárnej dráhy²

Dino Buzzati, celým menom Dino Buzzati Traveso bol taliansky prozaik, básnik, dramatik, novinár i maliar. Narodil sa 16. októbra 1906 v San Pellegrine v blízkosti Belluna, hoci jeho rodina trvalo žila v Miláne. Buzzati sa narodil do rodiny profesora práva vyučujúceho na univerzitách v Pavii a Miláne, ktorý taktiež viedol i advokátsku prax (zameriaval sa najmä na rozvody v zahraničí). Obaja rodičia boli pôvodom Benátčania – matka bola posledným potomkom dóžovskej rodiny Badoer Partecipazio.

V roku 1916 nastupuje na Pariniho gymnázium v Miláne, kde absolvuje oba stupne gymnaziálneho štúdia. V tomto období začína čítať autorov ako Poe, Hoffmann a Dostoevskij, ktorí v ňom podnecujú umelecké sklony a okrem iného nachádza vášeň pre egyptológiu. Buzzati mal už od mladého veku množstvo záujmov, ktoré neskôr ovplyvňovali jeho tvorbu a stali sa jej nosnými piliermi: hory, výtvarné umenie či poézia. O čom svedčia i jeho denníky, ktoré si vzorne vedie počas celého života (s malými prestávkami v rokoch 1966 a 1970) a zachytáva v nich svoje myšlienky, dojmy a úsudky.

V roku 1920 prichádza o otca, ktorý umiera na rakovinu pankreasu. V Buzzatim sa rodí obava, že ho postihne rovnaký osud. Dino má na otca len vágnu spomienku a v pamäti mu ostala najmä jeho elegancia a dobrý vkus, ktoré po ňom zdedil. Ešte v tom istom roku začína ako štrnásťročný písať i kresliť: v decembri dokončuje svoju prvú veršovanú prózu *Pieseň horám* (La canzone alle montagne, 1920) inšpirovanú letnými výpravami v Dolomitoch, ktoré podnikal s bratmi. Jeho prvé kresby sú inšpirované fantastickými motívmi Arthura Rackhama.

Po úspešnom ukončení gymnázia sa v roku 1924 zapíše na právnickú fakultu, no už počas štúdia žiada o prácu v denníku *Corriere della Sera*. Miesto získa a pre denník pôsobí ako reportér a spravodajca až do svojej smrti. Po istý čas zastáva pozíciu zahraničného spravodajcu a fotoreportéra, pričom sa v roku 1939 ocitne vo vtedajšej talianskej kolónii,

---

² Informácie o živote a diele Dina Buzzatiho som čerpala z úvodu k románu *Il deserto dei Tartari* (BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*. Milano: Oscar Mondadori, 2016), úvodu Fausta Gianfranceschiho k zbierke poviedok *I sette messaggeri* (BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*. Milano: Oscar Mondadori, 2011), taktiež z biografického diela venovanému k stému výročiu narodenia autora *Album Buzzati* (VIGANÒ, Lorenzo. *Album Buzzati a cura di Lorenzo Viganò*. Milano: Oscar Mondadori, 2006) a z oficiálnej internetovej stránky venovanej autorovi (<http://dinobuzzati.it/>).

Etiópii a neskôr je i priamym svedkom niekoľkých bitiek 2. svetovej vojny. V apríli roku 1945 prináša na titulku denníka správu o oslobodení Talianska. I v neskoršej fáze kariéry cestuje a navštívi mestá, akými sú napríklad New York, Tokio, Washington, Jeruzalem či Praha. Buzzatiho celoživotná práca pre *Corriere della Sera* je ohodnotená novinárskou cenou *Maria Massai*.

V roku 1931 začne spolupracovať i s týždenníkom *Il popolo di Lombardia* predovšetkým ako ilustrátor, no na vydaniach sa podieľa aj svojimi divadelnými poznámkami a poviedkami.

Buzzatiho prozaická tvorba prechádza celým spektrom tém a žánrov v závislosti na štádiách ľudského života. Postavy nemajú jasne definované korene, dej ich vedie smerom k smrti. Ich životné etapy sú reakciou na predchádzajúce skúsenosti.

Stálym prvkom, ktorý sa s pravidelnosťou vracia v Buzzatiho dielach a je prítomný už v prvom románe z roku 1933 *Bàrnabo z hôr* (*Bàrnabo delle montagne*, 1933), sú hory. Dolomity sa stávajú ústredným motívom a prostredníctvom ich popisu sa autor snaží zachytiť podstatu života. Príroda navôkol preberá úlohu hlavného hrdinu a spolu s ľudskými postavami, ktoré sa nachádzajú na vedľajšej koľaji, vytvárajú harmóniu. Postavy sú unesené majestátnosťou prírody a jej krásami.

„Gli istinti, la cultura, il controllo, non meno che abbandonano, vanno tutti a fluire in uno smisurato anfiteatro naturale, rappresentato dai monti, dai boschi, dai sterminati cieli tuonati. Le figure umane: i guardacaccia, Bàrnabo, Bertòn, Del Colle hanno qui solo un ruolo di comprimari, e neppure di assoluta indispensabilità. Ogni loro gesto, qualunque pensiero, appaiono condizionati da una splendida geografia di silenzi e di vette, di scrosci di acque sorgive e piovane, di vasti orizzonti.“³

„Inštinky, kultúra, kontrola, nevytratia sa, budú spolu prúdiť v nesmierne veľkom prírodnom amfiteátri, ktorý je zastúpený horami, lesmi, nekonečnými zahrmenými nebesami. Ľudské postavy: poľovník, Bertòn, Del Colle tu zastávajú len vedľajšie úlohy, bez toho aby boli nepostrádateľnými. Každé ich gesto, akákoľvek myšlienka, sa zdajú byť podmienené nádhernou geografiou ticha a vŕškov, šumu pramenitých a dažďových vôd, šírých horizontov.“

---

³ PIETROSI, Luciana. *Dino Buzzati in Italica*. Arkansas: American Association of Teachers of Italian, 1965, s. 394 (vlastný preklad).

O dva roky neskôr prichádza s románom *Il segreto del Bosco Vecchio* (Tajomstvo Starého Lesa, 1935), v ktorom je — spolu s naturalistickými motívmi — prítomný i magický svet plný elfov, duchov a rôznych hovoriacich stvorení. Buzzatimu tu nie sú cudzie ani okultné sily evokujúce v čitateľovi tradíciu Nibelungoch. Za touto mystikou sa taktiež skrýva dôkladná psychoanalýza postáv zo strany autora poukazujúca na márnú snahu ľudí stať sa dokonalými, pričom sa zabúdajú tešiť z maličkostí. Ľudia sú voči sile prírody mikroskopickí, poháňaní absurdnými túžbami a želaniami.

V roku 1940 publikuje svoj čitateľsky najúspešnejší román *Tartarská púšť* (Il deserto dei Tartari, 1940), v ktorom neopúšťa tematiku hôr ani plynulosti ľudského života, ba naopak, Buzzati v nej zachytáva tenkú líniu medzi bezstarostným dospievaním a trýznou dospelosti.

V roku 1942 vychádza prvá poviedková zbierka *Sedem poslov* (Sette messaggeri, 1942). Väčšina poviedok sa nesie v duchu predchádzajúcej románovej tvorby, ale vyskytuje sa v nich prítomný i nový prvok: autor cíti morálnu potrebu zachytiť do svojej prózy i udalosti, s ktorými prichádza do styku počas práce novinára a reportéra.

V roku 1945 vychádza *Slávny vpád medved'ov na Sicílii* (La famosa invasione degli orsi in Sicilia, 1945), rozprávka pre deti, v ktorej sa opakujú opätovne témy z predchádzajúcej tvorby: mytologický prvok prítomný v Bãrnabovi a atmosféra očakávania, životná cesta a vnútorný boj. V tom istom roku Buzzati v spolupráci s Eppem Ramazzottim vydáva dielo *Knihafajok* (Il libro delle pipe, 1945) doplnené jeho vlastnými ilustráciami. Hoci sa jedná o dielo menšieho rozsahu. Buzzati v ňom prelína prvky fantastična s prvkami reálnymi. Text má formu katalógu, v ktorom sú vymenované fajky rôznych tvarov, či už vymyslených alebo reálne existujúcich. Po tom, čo Buzzati dal vo svojej tvorbe život zvieratám a prírodným javom, tento krát na rad prichádzajú i neživotné predmety.

V roku 1949 Buzzati opúšťa tematiku doterajších diel a v zbierke poviedok *Strach v La Scale* (Paura alla Scala, 1949) situuje do milánskeho prostredia: hory a ich mystéria sú nahradené salónmi vyšších vrstiev a modernými autami. Pozorným okom a satirickým tónom zachytáva atmosféru vtedajšieho Talianska po konci 2. svetovej vojny, ustupujúcu vrstvu buržoázie a disidentské násilie; zároveň si uchováva etickú a morálku povinnosť vyplývajúcu z jeho povolania.

O rok neskôr vychádza súbor poznámok, úvah o povolaní novinára zhromaždených ako semienka románovej tvorby s názvom *V tom danom momente* (In quel preciso momento, 1950). Buzzati v nich vedie vnútorný monológ. Medzi rôznymi formami textov sa v diele objavujú i prvé Buzzatiho divadelné texty.

V roku 1953 je uvedená v milánskom divadle *Piccolo Teatro di Milano* na dosky, ktoré znamenajú svet, Buzzatiho prvá hra *Klinický prípad* (*Un caso clinico*, 1953) v réžii Giorgia Strehlera inšpirovaná poviedkou *Sedem poschodí* (*Sette piani*, 1937). Následne je hra preložená do francúzštiny a dostáva sa do Paríža, kde sa Buzzati zoznami a nadviaže kamarátstvo s francúzskym spisovateľom Albertom Camusom.

V roku 1954 publikuje poviedkovú zbierku s rovnomenným titulným textom *Pád Baliverny* (*Il crollo della Baliverna*, 1954), v ktorej sa križujú fantastické prvky spolu s etickým a morálnym zámerom. Zápletká tejto prózy je založená na vzťahu medzi príčinou a následkom: hlavný hrdina — snažiac sa vyšplhať na múr — zrúti celý komplex starodávnych budov. Buzzati tak s istým odstupom a iróniou zobrazuje vplyv konania jednotlivca na svoje okolie.

„La gradualità delle cause e delle concause, smorzate in un traliccio in apparenza dimesso di eventi e di responsabilità comuni, disegna bene l'incidenza che ciascuno di noi ha sul destino di tutti, nel progredire o nel regredire della nostra civiltà, intesa soprattutto sotto il profilo umano.“⁴

„Odstupňovanie príčin a spolupríčin, utlačené v sieti zdanlivo pozbavenej udalostí a spoločných zodpovedností, výstižne načrtáva dopady, ktoré má každý z nás na osudy tých druhých, v napredovaní a v regresii našej civilizácie, chápané predovšetkým z ľudského pohľadu.“

Rôznorodosť Buzzatiho poviedkovej tvorby vedie v roku 1958 k vydaniu zbierky *Šesťdesiat poviedok* (*Sessanta racconti*, 1958), za ktorú získa prestížnu literárnu cenu *Premio Strega*. V niektorých poviedkach načrtáva vývoj svojej budúcej tvorby, a to tendenciu k vedecko-fantastickej tematike. Taktiež poukazuje na možné nebezpečenstvo, ktoré so sebou pokrok prináša. Túto tému naplno rozvíja v roku 1960 vo vedecko-fantastickom románe *Veľký portrét* (*Il grande ritratto*, 1960). Buzzati po prvý krát vo svojej tvorbe opisuje príbeh „lásky“; i keď nie v pravom zmysle slova: jedná sa o vzťah medzi počítačom a mužom, ktorý prišiel o manželku a náhradu za ňu hľadá v práve v tomto „mysliacom stroji“.

---

⁴ Ibidem, s. 398 (vlastný preklad).

V roku 1963 pokračuje v tematike lásky a vzťahov na základe osobnej skúsenosti⁵ s románom s názvom *Láska* (*Un amore*, 1963). Dej je založený na milostnej zápletke medzi mladým dievčaťom z jednoduchších pomerov a starším, finančne zabezpečeným mužom, ktorý kvôli krásnej Laide stráca zdravý rozum a je ochotný urobiť pre ňu čokoľvek.

Kvôli tejto tematickej odchýlke spôsobí Buzzati v literárnych kruhoch zmiešané pocity: *Láska* je buď hodnotená kladne alebo je považovaná za sklamanie zo strany autora. Neočakávaným bol najmä slovník, ktorý je výrazne spojený s milostnou tematikou. Neskôr sa, avšak, román stáva neodlučiteľnou súčasťou korpusu Buzzatiho diel.

„A distanza di tempo, a prospettive chiarite, quella novità o rottura, accentuata e lodata polemicamente, deve subire una rettifica che, senza negarla, la porti a coesistere con una continuità di fondo nel quadro dell'intero lavoro di Buzzati.“⁶

„S odstupom času, po vyjasnení perspektív, tá novinka alebo trhlina, polemicky zdôrazňovaná a chválená, musí podstúpiť nápravu, a to bez toho, aby bola popretá, to ju vedie k tomu, aby spolunažívala s plynulosťou podstaty v rámci kompletnej Buzzatiho tvorby.“

Buzzati sa avšak nelimituje len na prozaické texty: v jeho tvorbe je zastúpená i poézia. Prvú zbierku básni vydáva v roku 1965 pod názvom *Kapitán Pic a iné básne* (*Il Capitano Pic e altre poesie*, 1965), ktorá nadväzuje na témy z prózy. Buzzatiho poetika zvykne byť dopĺňaná i jeho ilustráciami, ako to už je v dielach *Namalované príbehy* (*Le storie dipinte*, 1958), v ktorých sú krátke texty písané písaným písmom, pop-artom inšpirovanej *Komiksovej poeme* (*Poema a fumetti*, 1969) či v *Zázrakoch z Val Morela* (*I miracoli di Val Morel*, 1971).

V roku 1966 publikuje ďalšiu poviedkovú zbierku *Colomber* (*Colomber*, 1966) obsahujúcu i krátky román *Cesta do pekiel storočia* (*Il viaggio agli inferni del secolo*). Koncom onoho roka si Buzzati, i napriek značnému vekovému rozdielu, vezme svoju dlhoročnú partnerku, modelku Almerinu Antoniazzi

---

⁵ V roku 1959 Buzzati spoznal mladú ženu s iniciálami S.C., ktorou bola inšpirovaná hlavná protagonistka románu.

⁶ GRAMIGNA, Giuliano. „Prefazione“ in *Dino Buzzati. Romanzi e Racconti*. Milano: Mondadori, 1975, s. XXX (vlastný preklad).

Ďalším dielom, ktoré vychádza o tri roky neskôr, je *Predajňa tajomstva* (*La boutique del mistero*, 1969). Hlavné motívy je možno ľahko odvodiť už zo samotného názvu: absurdno, mystično, nepravdepodobno a nemožno. Zákony prírody a vzťahy logiky strácajú na svojej váhe. Buzzati tu volí každodenný hovorový jazyk, ktorý je doplnený jednoduchšou syntaxou: v tejto kombinácii ovplyvňujú celkovú mystickú atmosféru diela.

V nasledujúcej tvorbe je badateľná snaha zhromaždiť fragmenty novinárskej tvorby, v ktorých autor sústreďuje svoju pozornosť na krehkosť nášho bytia a potrebu nazrieť skrz telesné a morálne schránky.

Posledná zbierka poviedok *Ťaživé noci* (*Le notti difficili*, 1971) vychádza už za prítomnosti príznakov choroby, ktorá autora o pár mesiacov dovedie k smrti. Tematika smrti, ktorá Buzzatimu nebola cudzia počas celej jeho literárnej tvorby, je v súvislosti s prichádzajúcim koncom zosilnená v poslednom, nedokončenom diele *Regiment odchádza na svitaní* (*Il reggimento parte all'alba*, posmrtno vychádza v roku 1985).

Posledným textom, ktorý sa objaví na stránkach *Corriere della Sera* nesie názov *Stromy* (*Alberi*) z dňa 8. decembra 1971. Buzzati je ešte v ten samý deň hospitalizovaný na jednej z milánskych kliník. Dino Buzzati umiera 28. januára 1972 na tumor pankreasu.

2.1 Kompletný prehľad bibliografie Dina Buzzatiho

Romány a poviedky

- *Bàrnabo delle montagne*, Treves-Treccani-Tumminelli, Milano-Roma 1933 (dnes Mondadori, Milano)
- *Il segreto del Bosco Vecchio*, Treves-Treccani-Tumminelli, Milano-Roma 1935 (dnes Mondadori, Milano)
- *Il deserto dei Tartari*, Rizzoli, Milano-Roma 1940 (dnes Mondadori, Milano)
- *I sette messaggeri*, Mondadori, Milano 1942
- *La famosa invasione degli orsi in Sicilia*, Rizzoli, Milano 1945 (dnes Mondadori, Milano)
- *Il libro delle pipe*, v spolupráci s G. Ramazzottim (obsahuje ilustrácie autorov), Antonioli, Milano 1945 (neskôr Martello, Milano 1966)
- *Paura alla Scala*, Mondadori, Milano 1949
- *In quel preciso momento*, Neri Pozza, Vicenza 1950 (druhé doplnené vydanie vyšlo v roku 1955; tretie vydanie pod vydavateľstvom Mondadori, Milano 1963)
- *Il crollo della Baliverna*, Mondadori, Milano 1954
- *Esperimento di magia. 18 racconti*, Rebellato, Padova 1958
- *Sessanta racconti*, Mondadori, Milano 1958
- *Egregio signore, siamo spiacenti di...* Elmo, Milano 1960 (neskôr pod názvom *Siamo spiacenti di*, Mondadori, Milano 1975)
- *Il grande ritratto*, Mondadori, Milano 1960
- *Un amore*, Mondadori, Milano 1963
- *Il Colombre e altri cinquanta racconti*, Mondadori, Milano 1966
- *La boutique del mistero*, Mondadori, Milano 1968
- *Poema a fumetti*, Mondadori, Milano 1969
- *Le notti difficili*, Mondadori, Milano 1971
- *I miracoli di Val Morel*, Garzanti, Milano 1971 (prvé vydanie v súbore *Miracoli inediti di una santa*, Edizioni del Naviglio, Milano 1970; neskôr *Per grazia ricevuta*, GEI, Milano 1983, dnes Mondadori, Milano)

Poézia

- *Il capitano Pic e altre poesie*, Neri Pozza, Vicenza 1965 (neskôr v zbierke *Le poesie*, Neri Pozza, Vicenza 1982)
- *Scusi, da che parte per Piazza del Duomo?*, v Giulia Pirelli e Carlo Orsi, Milano, Alfieri, Milano 1965 (neskôr v *Due poemetti*, Neri Pozza, Vicenza 1967; t. j. *Le poesie*)
- *Tre colpi alla porta*, v «Il Caffè», n. 5, 1965 (neskôr v *Due poemetti*; t. j. *Le poesie*)

Divadlo

- *La rivolta contro i poveri*, v «I quaderni di "Film"», 1946.
- *Un caso clinico*, Mondadori, Milano 1953
- *Drammatica fine di un noto musicista*, v «Corriere d'Informazione», 3-4 november 1955
- *Sola in casa*, v «L'Illustrazione italiana», máj 1958, s. 75-80
- *Le finestre*, v «Corriere d'Informazione», 13-14 jún 1959
- *Un verme al Ministero*, v «Il dramma», apríl 1960, s. 15-48
- *Il mantello*, v «Il dramma», jún 1960, s. 37-47
- *I suggeritori*, v «Documento Moda 1960», Milano 1960
- *L'uomo che andrà in America*, v «Il dramma», jún 1962, s. 5-37 neskôr v *L'uomo che andrà in America. Una ragazza arrivò*, Bietti, Milano 1968)
- *La colonna infame*, v «Il dramma», december 1962, s. 33-61
- *La fine del borghese*, Bietti, Milano 1968

Hudobné libretá

- *Ferrovia sopraelevata*, Edizioni della Rotonda, Bergamo 1955 (neskôr Ferriani, Milano 1960)
- *Procedura penale*, Ricordi, Milano 1959
- *Il mantello*, Ricordi, Milano 1960
- *Battono alla porta*, Suvini-Zerboni, Milano 1963
- *Era proibito*, Ricordi, Milano 1963

Posmrtné vydania

- *Racconti, scritti giornalistici, lettere*
- *Cronache terrestri*, a cura di D. Porzio, Mondadori, Milano 1972
- *Romanzi e racconti*, a cura di Giuliano Gramigna, Mondadori, Milano 1975 (“I Meridiani”)
- *I misteri d’Italia*, Mondadori, Milano 1978
- *Dino Buzzati al Giro d’Italia*, a cura di C. Marabini, Mondadori, Milano 1981
- *180 racconti*, Mondadori, Milano 1982
- *Cronache nere*, a cura di Oreste Del Buono, Theoria, Roma-Napoli 1984
- *Il reggimento parte all’alba*, Frassinelli, Milano 1985
- *Lettere a Brambilla*, a cura di L. Simonelli, De Agostini, Novara 1985
- *Il meglio dei racconti*, Mondadori, Milano 1990
- *Lo strano Natale di Mr. Scrooge e altre storie*, Mondadori, Milano 1990
- *Le montagne di vetro*, a cura di Enrico Camanni, Vivalda, Torino 1990
- *Bestiario*, Mondadori, Milano 1991
- *Il buttafuoco. Cronache di guerra sul mare*, Mondadori, Milano 1992
- *Opere scelte*, a cura di Giulio Carnazzi, Mondadori, Milano 1998 (“I Meridiani”)
- *La «nera» di Dino Buzzati*, 2 voll., a cura di Lorenzo Viganò, Mondadori, Milano 2002
- *Le cronache fantastiche*, 2 voll., a cura di Lorenzo Viganò, Mondadori, Milano 2003
- *Il panettone non bastò*, a cura di Lorenzo Viganò, Mondadori, Milano 2004
- *Dino Buzzati, Sulle Dolomiti. Scritti dal 1932 al 1970*, a cura di Marco Albino Ferrari, Rozzano (Milano), Editoriale Domus, 2005
- *I capolavori di Dino Buzzati*, Mondadori, Milano 2005
- *I fuorilegge della montagna*, a cura di Lorenzo Viganò, Mondadori, Milano 2010
- *Far pubblicare un romanzo è più difficile o più facile di una volta?*, Henry Beyle, Milano, 2011
- *L’uomo che viveva di diritti d’autore*, Henry Beyle, Milano, 2013
- *Il Golf*, Henry Beyle, Milano, 2013
- *Con il Papa in Terrasanta*, a cura di Lorenzo Viganò, Henry Beyle, 2014
- *I dispiaceri del Re*, Henry Beyle, Milano, 2014

Divadlo (posmrtné vydania)

- *L'aumento*, v «Carte segrete», VI, n. 19, júl - september e 1972, s. 73-85
(jednoaktovka, 1961)
- *Un caso clinico e altre commedie in un atto*, a cura di Guido Davico Bonino, Mondadori, Milano 1985 (“Oscar Teatro e Cinema”)
- *Teatro*, a cura di Guido Davico Bonino, Mondadori, Milano 2006 (zbierka všetkých divadelných textov)

3 Existencializmus v európskej literatúre: kontext, predstavitelia, témy⁷

Nové rozpoloženie Európy začiatkom 20-teho a jeho spoločensko-ekonomické charakteristiky sa stávajú ideálnym prostredím na zrod existencializmu.

Počas predchádzajúceho obdobia buržoázie bola na výsluní optimistická ideológia na čele s pozitivizmom a naturalizmom. Spoločnosť sa riadila zákonom prirodzeného výberu a nové hodnoty spoločnosti sa riadili biológiou, ktorá sa tešila veľkej pozornosti.

Filozofia optimizmu sa na základe štrukturálneho úpadku meštianskej vrstvy a vzostupu robotníckej triedy začala vytrácať. Staré hodnoty boli narušené a stále nedošlo k ich náhrade. Za následok to malo prechod od naturalizmu a pozitivizmu k individualizmu, subjektivismu a iracionalizmu. Spomínaný prechod je znakom protestu ľudu proti zlu, ktoré hatilo spoločnosť, avšak protestujúce vrstvy neboli schopné oprostíť od zaužívaného myslenia. Ľudia sa týmto uzatvorili voči vonkajšiemu svetu a vnímali len svoju vlastnú slobodu a ich život pozostával z dočasných vášní, o ktoré sa delili len s najbližším okolím.

Táto dekadencia spoločnosti charakterizuje novú filozofickú a intelektuálnu koncepciu existencializmu. Kossak si kladie viacero otázok, prostredníctvom ktorých sa snaží nájsť univerzálnu definíciu pojmu 'existencializmus'.

„Existencialismus. Určitá filozofie nebo spíše tón výpovědi o lidských problémech — o postavení jedince, smyslu života, hodnotách volby a mezích svobody? Filozofie, jejíž motivy již samým svým charakterem napadají a ovládají literaturu a drama, aby z nich vytvořily nástroj propagace svých tezí? Anebo literatura, která vtrhla do filozofie a každého ochromila výrazovým bohatstvím a dramatičností svých formulací?

Je to jeden směr anebo více proudů volně spolu spojených? Jeden směr anebo souhrn antropologickofilozofických témat, řešených pomocí metod mnoha různých způsobů filozofické úvahy?

A kdo je vlastně existencialista? Pouze současní autoři anebo také takoví křesťanští myslitelé jako Kierkegaard? Či snad také Stirner a Nietzsche? A Schopenhauer? Kde hledat předchůdce a jak daleko je hledat v dějinách?

---

⁷ Pri rekonštrukcii kontextu existencializmu sme prevažne vychádzali zo štúdie *Existencialismus ve filozofii a literatuře* Jerzyho Kossaka (KOSSAK, Jerzy. *Existencialismus ve filozofii a literatuře*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978).

Jaký spoločný princíp spojuje v rámci jednej a téže filozofie tak rozdielne mysliteľov, jakými jsou Kierkegaard a Merleau-Ponty, Berd'ajev a Camus, Marcel a Sartre?⁸

Odpoveď na vyššie uvedené otázky sa nehľadá ľahko. Jedná sa o smer, ktorý je popretkávaný autodestrukčnými sklonmi jeho popredných mysliteľov v takej miere, že to medzi ostatnými smermi nemá obdobu. Filozofovia a autori označovaní ako existencialisti sa behom tvorby mnohokrát vzdialili od svojich pôvodných pozícií. Bežné je najmä obrodenie v literárnej tvorbe úzko spojené s definíciou samotnej podstaty filozofie, ktorú je možno pojať z viacerých uhlov pohľadu. Prvou perspektívou je filozofia ako obecná veda, ktorá podáva vysvetlenie prírodných a spoločenských javov. V opozícii k nej je filozofia určujúca správanie jednotlivca v spoločnosti a cieľ jeho vývoja s dôrazom na zmenu spoločenského poriadku. Tu sa dostávame k ďalšiemu členeniu filozofie: niektoré systémy pokladajú tento problém za svoju prioritu a prístupujú k nemu individuálne; iné ho zas nechávajú splynúť so základnými otázkami bytia a v neposlednom rade sú tu systémy, ktoré za stred svojho záujmu považujú vnútorné pocity jednotlivca, ktorý sa nachádza v spoločenskej izolácii. Nejedná sa už o individuálne problémy jednotlivca v jasne danej spoločenskej situácii, ale o skutočnosti nachádzajúce sa nad jej rámec. A práve táto posledná kategória sa stala filozofickým základom, na ktorom sa rozvinul existencializmus, hoci je veľmi náročné určiť jeho presné hranice.

Existencializmus totižto osciluje medzi rôznymi filozofickými, literárnymi a etickými motívmi, ktoré by vo svojej podstate mohli byť súčasťou rôznych filozofických smerov. V kresťanskom vnímaní hodnôt je často považovaný za ateistický prúd, ktorého výsledkom je strata viery v boha.

„Křesťanští ideologové různých směrů se snaží dokázat, že existencialistické motivy, jakými jsou tragika bytí, pocit prázdnoty a neklidu, odpor vůči sobě samému i celému světu, věčné vědomí nevyhnutelné smrti, jsou výsledkem ztráty víry v boha, jsou výsledkem přijetí ateistického postoje“⁹

Avšak vo filozofii existencializmu nachádzame i viacero charakteristík založených na viere a náboženstve. Nemožno pochopiť podstatu ľudského života je jedným z nosných pilierov mnohých nábožensko-filozofických textov a ani viera neposkytuje odpovede na

---

⁸ Ibidem, s. 21-22.

⁹ Ibidem, s. 24.

niektoré otázky týkajúce sa vnútorného šťastia. Dochádza k pochybám o význame racionalizmu, ktoré vedú k pocitom beznádeje a zúfalstva. Jediniec začína načúvať intuícii a vrozeným inštinktom. Zároveň si uvedomuje rozdiel medzi svojim bytím a veľkosťou boha.

„Základní motiv vědomí bídy lidské přirozenosti vede k potvrzení bezcennosti a pomíjivosti dočasných věcí, nicoty světa vůbec, ničemnosti těla, jehož připoutání ke zlu vylučuje vítězství vyšších duchovních hodnot.“¹⁰

Do príchodu existencializmu sa všetky doposiaľ známe filozofické smer snažili poukázať na zmysel ľudského bytia. Týmto zmyslom mohol boh alebo prirodzené napredovanie ľudstva a v niektorých prípadoch cieľom mohlo byť i vnútorná spokojnosť jednotlivca.

Vnútorný pokoj je avšak ťažko dosiahnuteľný, keďže človek málokedy nachádza radosť v tom, čo robí. Schopenhauer v diele *Svet ako vôľa a predstava* zastáva názor, že život je len bezbrehým snažením sa, ktoré nemá význam a nedoviedie človeka do nijakého cieľa. Človek koná pudovo a iracionálne; pociťuje neustály pocit nespokojnosti a vyhorenia. Šťastie vo svojej najprostejšej forme je pre jedinca veľkou neznámou.

Náboženstvo ani filozofia nie sú v danej situácii nápomocné. Útek možno hľadať v umení a jeho detailnom pozorovaní: no i to prináša len chvíľkovú ilúziu vykúpenia. Podobnú úlohu zohrával i mýtus epochy, ktorý Kossak označuje ako „uměle scelující amorfní souhrn lidských jedinců, vytvářejících společnost dané doby“¹¹.

Tomuto stavu sa dá predísť pocítením nezmyselnosti vlastného bytia, ktorá je efektom nesúladu medzi vnútrom jedinca a sveta okolo neho. Túžbou jedinca je porozumieť veciam a javov, ktoré ho obklopujú a zároveň z nich vytvoriť racionálne pochopiteľný celok, zdanlivo lepšiu existenciu.

„Podle existencialistické koncepce každá epocha buduje své mýty, které jí udělují umělou jednatlivost, Tyto mýty poskytují zdánlivý smysl individuální existence, společenskému bytí a historickému průběhu událostí. Konstruují umělý svět konvenčních hodnot, vytvářejících náhražku řádu a harmonie. Uměle harmonizující

---

¹⁰ Ibidem, s. 25.

¹¹ Ibidem, s. 29.

skutečný chaos, vytvářejí tedy mýty, ideály a ideologie zdání souladu člověka se světem.¹²

Disharmónia nastáva v prípade, že sa táto túžba naplní; no v danej chvíli sa už zdá bezpredmetná a jedincovi nedožičí pocit uspokojenia. Dokonca sa mu môže zdať, že cieľ, ktorý sa javil na dosah, je stále vzdialenejší. Nastáva pocit prázdnoty a pochybenia.

No i sám existencializmus, ktorý sa vyformoval v posledných rokoch v sebe obsahuje prvky univerzálnych mýtov s odkazom na pramene antickej mytológie. V tejto rovine je antickým mýtom pripisovaná nová formulácia prispôsobená potrebám doby.

Vyššie uvedené tézy poukazujú na fakt, že existencializmus je skôr výsledkom rôznych filozofických a literárnych motívov, než systém určitých spoločensko-filozofických presvedčení. A to je taktiež dôvodom rozdielnych vysvetlení tohto filozofického smeru v obsahovej rovine. Ak trváme na tom, aby bol obsah existencializmu zovšeobecnený a definovaný za pomoci ustálených premís. Podľa Kossaka, základné charakteristiky, ktoré sa vyskytujú v manuáloch možno zhrnúť do pár bodov.

„Všetchny existencialistické doktríny spojuje přesvědčení, že východiskem veškerého vědění je analýza konkrétní existence lidského jedince. Táto 'existence' je jedinou autentickou skutečností.

[...]

Premisou takového přesvědčení je předpoklad, že existence předchází esenci, jsoucno předchází podstatu. Člověk se tedy nejprve ve světě objevuje, existuje, něco koná, něco pociťuje, o něčem uvažuje — žije, a teprve potom definuje sám sebe. Chce být právě takovým a ne jiným. Svým úsilím, individuálně soustředěným k určitému cíli, vymezuje vlastní bytí. A tedy existovat, být, znamená tvořit sebe sama, volit si z nespočetných a nevypočítatelných forem a obsahů.

Všetchny obměny existencialismu spojuje odmítnutí apriorních obecních vzorců, svazujících a omezujících individuum.

[...]

Jsoucno zkoumá existencialismus aktualisticky, nikoli jako statický, zkamenělý útvar, nýbrž jako sérii neohraničených a nepředvídaných aktů vědomí. Existence je dramatem svobody; tím, že je v každé z neopakovatelných fází procesu sebeutváření

---

¹² Ibidem, s. 29.

soběstačná ve své přítomnosti, dává i nový smysl všem okamžikům předcházejícím tuto fázi.

[...]

Podle této filozofie je existence vrostlá do svého prostředí, nemůže existovat jinak než v rámci pospolnosti. Čelní představitelé existencialismu dávají výraz tomuto přesvědčení pomocí různých pojmů (M. Heidegger: spolubytí — 'Mitdasein'; K. Jaspers: komunikace — 'Komunikation'; G. Marcel: druhého člověka; Sartre: situace), spojuje je však chápání vztahů mezi lidmi, vyvozované z ducha individualismu, jako vztahů mezi dvěma osobami, mezi Mnou a Druhým. [...] Člověka obklopuje prázdnota, je osamělý ve svých pocitech, a jakmile se snaží je převést na jiného člověka, okamžitě ho mění ve svou oběť, stává se katem; jiné Já sebe samé potvrzuje tím, že Mne odsouvá do role předmětu, že ze mě dělá věc.

[...]

Podle existencialismu neexistuje jediná pravda, pravd je mnoho, pravdou je 'subjektivita', a tedy pravdy nelze dosáhnout cestou dialektické nebo diskursivní analýzy, nýbrž tím, že se člověk pohrouží do sebe, že zkoumá strukturu vlastních prožitků; v této oblasti a v tomto spojení konstruuje individuum svůj svět jednotlivých objektů, které se nacházejí mimo ně a nejsou s ním spojeny. Jedinou skutečností žijícího jedince je jeho vlastní etická skutečnost. Autentickým konáním není pro něj vnější činnost, nýbrž vnitřní rozhodnutí.

Avšak tento subjektivismus nemá ontologický charakter. Existencialismus totiž neneguje existenci objektivního bytí o sobě, neusiluje o likvidaci světa. Snaží se jedinec podávat jej jako půdu nejosobnějšího života a odpovědnosti člověka, a tím ukazuje, že se tento svět mění podle individuálních cílů, které si každý před sebe staví. Před zásahem vědomí je podle existencialistů bytí o sobě pouze chaotickým útwarem, 'tupým', 'slepým' a 'těžkým'. Teprve lidská bytost vnáší do této strnulé setrvačnosti tvůrčí a pozitivní prvek — čin: chaos začíná opravdu existovat teprve skrze Já, které mu dává význam tím, že jej přetváří a činí na sobě závislým.¹³

Kossak zároveň upozorňuje na fakt, že vyššie uvedené definície obsahujú viacero mylných informácií, ku ktorým došlo pri pojatí téz opierajúcich sa o Heideggerovu a Sartrovu filozofiu. Upriamenie pozornosti na tézy popierajúce existenciu sveta mimo ľudskej podstaty nedáva priestor pre filozofiu Kierkegaarda, Bard'ajeva či Marcela. Nájst' *autenticitu* človeka

---

¹³ Ibidem, s. 39-41.

je cieľom viacerých mysliteľov, avšak každý z nich pracuje pomocou vlastného ideologického postupu.

Heidegger pri snahe nájsť autenticitu neguje spoločenský život a jeho vplyv na človeka, ktorý sa v buržoáznom svete stráca, depersonalizuje; cíti sa osamelý a utláčaný. Jedinci medzi sebou nie sú zjednotení dobrovoľne a z vlastného presvedčenia: nachádza sa nad tieň nimi spoločenských konvencií. S touto pomyselnou jednotou nastáva i pocit anonymity človeka voči veľkosti prostredia a úradných nariadením, ktoré zo svojej pozície nemôže ovplyvniť. Jedinec sa týmto stavom začína postupne zmierovať a pripadá mu prirodzený. Heideggerovi sa voči tomuto stavu ohradzuje a nesúhlasí s nadradenou pozíciou spoločnosti vo vzťahu jedinec a spoločnosť. Podľa jeho slov sa občan stáva otrokom byrokracie a zmyslom jeho života je plniť príkazy vyššej moci, neustále sa niečomu a niekomu prispôsobuje. Neguje vlastné pocity a ubíja v sebe snahu niečo vytvoriť na základe vlastnej mienky a vôle. Riešenie, s ktorým prichádza Heidegger, je absencia záujmu o veci verejné a o spoločenskú prestíž. Až po tom, keď sa človek oprostí od požiadaviek spoločnosti je možné, aby nazrel do svojej *autentickej* podstaty bytia, od ktorej bol doposiaľ vzdialený. Nastáva uňho nový, nepoznaný pocit: úzkosť.

„Úzkosť odhaluje nicotu. [...] Musíme setrvať v úzkosti, aby som existovali. Autenticky môžeme existovať jedinež tehdy, když si uvědomujeme naše bytí jako nicotu. Autentické lidské bytí totiž vychází z poznání nicoty. Právě ono odkrytí prvotní nicoty bytí je tou revelací, která umožňuje zaujmout postoj ke všemu konkrétnímu, ke světu i k sobě samému. [...] Ví, že je osamocení a odsouzený k smrti. Ví, že zvenčí nemůže očekávat žádnou pomoc, že jeho myšlenky i činy vyjadřují pouze jeho samého a nic navíc. Vrací se tehdy k životu, ale současné, stávající formy každodenního života se mu jeví jako komplex iluzí, lží, pomáhajících zakrývat jeho skutečný charakter.“¹⁴

A práve to sa odzrkadľuje v podstate ľudskej existencie, ktorá sa kvôli neustálym klamstvám a ilúziám nachádza v nepokoji a v iných, vyhrotených situáciách vymykajúcich sa z noriem. Okolie na jedinca pôsobí iracionálne, čo má vplyv i na jeho správanie. Snaží sa nájsť východisko, ktoré by ho oslobodilo z tejto situácie. Slobodu nachádza v smrti: smrť je satisfakciou za utrpenie prežité počas života.

---

¹⁴ Ibidem , s. 44-45.

Heideggerove vnímanie *authenticity* z časti preberá i Sartre, a to najmä z ontologického hľadiska. Sartre sa otázkou *authenticity* človeka zaoberá už v začiatkoch svojej tvorby s dôrazom na možnosť angažovanosti v každodennom živote. Podobne ako Heidegger sa zaujíma o slobodu jednotlivca, a to za pomoci psychoanalýzy, pričom sa sústreďuje na individualitu jednotlivca. Ľudia majú vedomie, vďaka ktorému sú schopní vnímať veci vôkol seba a taktiež samých seba na základe činnosti, ktorú vykonávajú na dennej báze. Sartre upozorňuje na fakt, že ľudia dokážu rozlišovať dokonca i medzi zámerom a skutočnosťou. V tomto rozdieli spočíva trvalý antagonizmus, ktorý je hnacím motorom nespokojnosti a nepokoja. Jedinec sa snaží dosiahnuť ideál a stať sa bohom, no čím väčšie úsilie vyvíja, tým je jeho snaha zbytočnejšia. Ideály ho vedú priamo do ničoty.

V povojnových rokoch prijíma Sartre koncept kolektívnej zodpovednosti za činy druhých a existencializmus spája s humanizmom. Neskôr už vybočuje z hraníc existencializmu v otázke *authenticity* a čoraz viac sa stotožňuje s ideami marxizmu. Jeho tvorba z druhej polovice minulého storočia je konglomerátom rôznych literárnych a filozofických motívov.

Otázkou *authenticity* pojednáva i Camus, ktorý za oporné pojmy svojich téz zvolí absurditu a cudzotu. Camus si pokladá otázku, či musí mať vôbec ľudský život nejaký zmysel. Lepší život dosiahneme vtedy, ak pochopíme jeho absurdnosť a uvedomíme si ju; až vtedy dosiahneme slobodu.

„Když člověk zaujímá postoj absurdity, získává skutečnou svobodu, nespoutanou iluzi naděje, opravdové zjetí pro život, neomezované strachem před budoucností. Lidí jsou si vzájemně cizí. Camus tehdy přejímá Schopenhauerův názor, tvrdí, že kontakt s druhými můžeme navázat jedině tehdy, když se s nimi spojíme v utrpení. To nám umožňuje odtrhnout se od vlastního tragického vědomí absurdity.“¹⁵

Camus sa nezmieri s bezmocnosťou, ktorá prichádza spolu s absurditou a poukazuje na schopnosť jedinca vzoprieť sa jej. Rozhodne sa dať sa do boja a vyplniť medzeru medzi ním samotným a cieľom.

Existenciálnu tematiku nachádzame už v diele *Cudziniec* (*L'Étranger*, 1942), v ktorom Camus podáva obraz izolovaného, opusteného človeka, ktorý sa cíti na svete prebytočný. Podľa Kossaka, Camus pomocou psychoanalýzy popisuje klinické príznaky takejto existencie bez zdanlivého zmyslu života. Hodnotí to ako stav zúfalstva. Neustále sa vypytuje na správny

---

¹⁵ Ibidem, s. 46.

spôsob života a najmä na jeho zmysel. Za jedno z víťazstiev považuje schopnosť pomenovať toto zúfalstvo a zároveň venuje pozornosť rôznym postupom, akými sa jedinec môže vzoprieť ničote a zúfalstvu. Jednou z mylných foriem vzbury je láska: utiekajú k nej predovšetkým ľudia, ktorí nenašli žiadnu inú spoločenskú hodnotu a majú potrebu stať sa dôležitým elementom v živote niekoho druhého. Láska je avšak iba dočasnou ilúziou. Z počiatku sa javí ako večná esencia, ale časom sa vytratí a jedinec sa opäť ocitá v zúfalom duševnom stave.

Absurdita predstavuje nepomer medzi vynaloženým úsilím a nedosiahnuteľnými zadosťučinením. Svet sa stal takto pre individuum nepochopiteľným miestom.

Ak jedinec nenachádza uspokojenie vo vnútornej sfére, obracia sa na vonkajšie motívy, ktoré by ho mohli vzdialiť od pocitov prázdnoty. Camus premýšľa nad skutočnosťou, či je vôbec možné vytvoriť morálnu štruktúru bez toho, aby na ňu mali vplyv súčasné dejiny. Odpoveď hľadá v spoločenskej revolúcii odsudzujúc buržoáznu spoločnosť; pričom na okraji jeho záujmu sa nachádzajú trvalé zmeny v spoločenských a ekonomických faktoroch.

Najväčším zdrojom utrpenia, ktoré mohlo postihnúť ľudí počas rokov Camusovej aktívnej tvorby, bola atmosféra blížiacej sa vojny v Európe. Práve vo vyhrotených situáciách sa dostávajú na povrch skutočné ľudské povahy. U niektorých ľudí sa prebúdza prvotný pud pomáhať druhým a vďaka tomu sa zbavia strachu zo smrti; iní z počiatku využívajú bezbrannosť slabých. Nikto sa avšak nevzdáva bez vnútorného boja.

„Camus hľadá takovou etickou perspektívou ve spoločenskej revolucii, ale tým, že se na socialistickou revolucii divá brýlemi, které mu nedovolují vidět skutečně společenskoekonomické přeměny a skutečné změny v lidském životě projevující se v masovém měřítku, nutně ji interpretuje falešně, jako pokus o uskutečnění nového, spravedlivého řádu, o dosažení nové existence činem nerespektujícím žádná morální pravidla. [...] Když ale sám sleduje osudy revoluce, obchází analýzu složité ekonomické, sociální i politické situace a tím, že ji hodnotí v kategoriích abstraktní etiky, vytýká jí její pragmatismus a relativismus.“¹⁶

Napriek tomu, na svojej koncepcii stále trvá a teóriu o vzbure človeka voči ničote a prázdnote sa snaží podoprieť v dejinách spoločnosti. V Camusovom pojatí revolúcie len ťažko hľadať historické či sociologické fakty podložené vedeckými štúdiami; pričom si nepripúšťa žiadne kresťanské hodnoty.

---

¹⁶ Ibidem, s. 149-150.

Zároveň si je vedomý skutočnosti, že je nemožné potlačiť celkovú nespravodlivosť sveta: ľudia sa majú neustále usilovať o to, aby nenaberala na veľkosti, ale naopak, utlmiť ju.

Spomínané črty nachádzame zosobnené v predstaviteľovi Camusovho románu *Mor* (La Peste, 1947), ktorý neustále osciluje medzi láskou, vlastným šťastím, požiadavkami spoločnosti a taktiež je podmienený primárnym pudom zdieľať svoj život s inými ľuďmi. Tieto elementy ako celok vedú k vzbure človeka.

Podobne ako Sartre, Camus neustále polemizuje nad svojimi tézami s tendenciou na ich prekonanie najmä s ohľadom na vtedajšiu filozoficko-spoločenskú situáciu. Jeho dielo je predčasne ukončené náhlou a tragickou smrťou, kvôli ktorej nemožno dospieť k uceleným záverom jeho filozofie odzrkadľujúcej sa i jeho prozaických textoch.

Na základe stručného zhrnutia filozofického myslenia Heideggera, Sartra a Camusa, je podľa Kossaka zjavné, že existencializmus je odpoveďou na potreby doby a nie na akademické podnety, ktoré by sa dali definovať len za pomoci existujúcich termínov. Vznik týchto ideológií je zapríčinený snahou človeka premôcť spory v buržoáznej spoločnosti, čím sa dostáva do konfliktu sám so sebou a nachádza len osamelosť a zúfalstvo. Nesúrodosť téz, ktoré bývajú označované za existencialistické, je spojená i s dekadentným obdobím, v ktorom sa objavujú.

„Dekadence neznamena pouze pasivitu, pochybnosti a rezignaci. Kulturní úpadek znamena rovněž dramatickou myšlenkovou cestu lidí, kteří po ztrátě víry v dějiny a pokrok hledají ideál mimo tento svět, neboť znuďení či zděšení 'vnějškovostí' tonou v krajním pesimismu a uvažují jen o tragickém tajemství univerzálního osudu. V různých epochách a různých společenskoekonomických formacích je i různé historické a společenské pozadí, různé podmínky, různá náboženská mystifikace a psychologie dekadence. Společná je tragédie lidí, kteří sice nesouhlasí s podmínkami života, jenž je obklopuje, ale nedovedou či z objektivních nebo subjektivních příčin nemohou najít reálnou cestu vedoucí je skutečné, pokrokové změně těchto podmínek.“¹⁷

Vnútorňý boj jedinca sa stáva základňým procesom ku sebapoznaniu a autenticite. Avšak, ak človek poprie vonkajšie faktory a sústredí sa len na nadčasovosť bytia, dáva priestor na zrod pokrytectva a falošnej skutočnosti.

---

¹⁷ Ibidem, s. 61

3.1 Buzzati a Kafka

Intertextualita v dielach Dina Buzzatiho bola ihneď po vydaní *Tatarskej púšte* živo diskutovaná uznávanými menami literárnej kritiky. Na základe tematiky a atmosféry románu bola Buzzatiho tvorba porovnávaná najmä s pražským spisovateľom píšucim v nemčine, Franzom Kafkom¹⁸.

Podľa Valentiny Polcini¹⁹ sa pohľady na túto problematiku od seba líšili. Časť literárnych kritikov zastúpených Emiliom Cecchim, Giacomom Debenedettim, Luigim Baldaccim nástojila na teórii priameho vplyvu kafkovského vzoru na Buzzatiho. Arnaldo

---

¹⁸ Franz Kafka (1883 – 1924), pražský nemecky tvoriaci prozaik židovského pôvodu, označovaný za jedného z najvplyvnejších autorov minulého storočia.

Narodil sa 3. júla 1883 v pražskom Starom Meste do rodiny veľkoobchodníka s galantériou Hermanna Kafky a jeho ženy Julie. Celkovo mal päť súrodencov, avšak dvaja bratia umreli v mladom veku. Rodina patrila k nemecky hovoriacej časti pražského obyvateľstva, ale taktiež ovládali češtinu ako väčšinový jazyk.

Už v mladom veku sa uňho objavili literárne sklony, avšak z ranej tvorbe sa takmer nič nezachovalo (svoje prvotiny pravdepodobne sám zničil). Bol vyštudovaným právnikom a celý život pracoval ako úradník v poisťovni. Zamestnanie opustil v roku 1922 kvôli neustupujúcej tuberkulóze, na ktorú sa liečil v niekoľkých sanatóriách a kúpeľoch od slovenských Tatier až po Taliansko.

Jeho vzťah k ženám bol komplikovaný, no i napriek tomu dokázal počas svojho života nadviazať zopár vzťahov. V roku 1912 sa spoznal s Felice Bauerovou, s ktorou sa i na dva krát zasnúbil, no ich vzťah s definitívnou platnosťou skončil v roku 1917. Z pomeru s Gretou Blochovou mal syna, o ktorého existencii sa avšak nikdy nedozvedel a chlapec umrel vo veku šiestich rokov. Dôležitú úlohu v jeho pracovnom i osobnom živote mala Milena Jesenská, prvá prekladateľka Kafkovej tvorby z nemčiny. Jesenská a Kafka sa stretli osobne len dva krát, no viedli spolu korešpondenčný vzťah. Ku sklonku života nadviazal vzťah s Dorou Diamantovou, mladou ortodoxnou Židovkou z Berlína.

Franz Kafka počas svojho života vydal len pár svojich poviedok a jeho dielo pre verejnosť takmer neznáme. Znáмым spisovateľom sa stal až po svojej smrti, hoci v poslednej vôli uviedol pranie, aby bola celá jeho nevydaná tvorba zničená. Avšak Max Brod, Kafkov dlhoročný kamarát, na rozdiel od Dory Diamantovej, toto želanie nerešpektoval a časť tvorby vydal.

Jeho dielo obsahuje prevažne tematiku osamelosti, izolácie od vonkajšieho sveta a duševnej neistoty jednotlivca. Tieto motívy vychádzajú predovšetkým zo sebaanalýzy, ktorá sa zrkadlí i v správaní jeho postáv. Jednou z ústredných tém je vzťah úradnej moci a podradenosti občana: Kafka poukazuje najmä na nemožnosť bojovať s byrokraciou z pozície obyčajného človeka, ktorý sa takto dostáva do bezvýchodiskovej situácie.

Za medzi jeho najznámejšie a najvplyvnejšie diela sú často označované nasledovné prózy: *Premena* (1915), *Proces* (1925), *Zámok* (1926) a *Amerika* (1927)

Franz Kafka podľahol tuberkulóze 3. júna 1924 v sanatóriu v rakúskom meste Kierling.

¹⁹ Dostupné z POLCINI, Valentina. *Dino Buzzati and Anglo-American Culture: The Re-use of Visual and Narrative Texts in His Fantastic Fiction*. Cambridge: Scholars Publishing, 2014.

Bocelli a Pietro Pancrazi pripúšťali istú parabolu v dielach týchto dvoch autorov, no zároveň poukazovali na Buzzatiho originalitu v *Tatarskej púšti*, kde realistickému prostrediu dodal surrealistickú atmosféru.

Kvôli týmto dôvodom a osobitému štýlu písania sa z počiatku svojej kariéry Buzzati netešil veľkej priazni od literárnej obce a bol skôr odsunutý na druhú koľaj.

„La figura e la presenza di Buzzati nel Novecento italiano furono certamente condannate in un primo tempo alla solitudine, all'isolamento e talora al disprezzo. Era uno scrittore che pochi presero sul serio, soprattutto per via della esigenza più vistosa: quella di essere messaggio affidato alla pagina scritta e non decorazione di stile da esibire sul fondo bianco.“²⁰

„Postava a prítomnosť Dina Buzzatiho v talianskom 'Novecente' boli bezpochyby v prvej chvíli odsúdené na osamelosť, izoláciu a dokonca na opovrhnutie. Bol spisovateľom, ktorého len poniektorí brali vážne, predovšetkým kvôli zjavnej požiadavke: tej, byť odkazom zvereným napísanej stránke a nie len štylistickou ozdobou vystavenú na obdiv na bielom podklade.“

Postoj kritikov sa čiastočne zmenil po tom, čo Buzzati pokračoval i naďalej v prozaickej tvorbe: Ferdinando Virdia, Renato Bertacchini a Fausto Gianfranceschi poukázali na autenticitu tvorby bellunského autora a stále väčší dištanc od kafkovského štýlu.

K diskusii okolo možného vplyvu Kafku na Buzzatiho sa kritici ešte viackrát vrátili. Polcini zmieňuje články Eugenia Montaleho a Carla Bo, ktoré boli vydané pri príležitosti Buzzatiho smrti. Obaja sa zhodujú na tom, že zrovnanie Buzzatiho a Kafky je bezpredmetné a paralelizmus medzi týmito autormi bol použitý len ako pokus nájsť v kontexte talianskej literatúry miesto pre tak neobvyklý román, akým je *Tatarská púšť*.

Debata, ktorá sa rozvíjala okolo intertextuality v Buzzatiho dielach nenechala chladného ani samotného autora a na túto tému sa niekoľko krát vyjadril. Po prvých kritikách týkajúcich sa jeho čitateľsky najúspešnejšieho románu, upozornil na skutočnosť, že nie je znalcom tvorby Franza Kafky a pred napísaním *Tatarskej púšte* neprišiel s jeho dielami do styku.

V roku 1965, keď navštívil Prahu, rodné mesto Franza Kafky, prebudila sa v ňom zvedavosť spoznať miesta späté s Kafkom. Ako píše v článku, ktorý publikoval po tejto

---

²⁰ Dostupné z úvodu k románu BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. XII-XIII (vlastný preklad).

skúsenosti na stránkach *Corriere della Sera*, bol to preňho podobný pocit, ako keby sa zločinec vrátil na miesto činu. Celá kauza Buzzatiho obťažovala až do bodu, že v ňom spôsobila úplnú apatiu voči českému spisovateľovi, kvôli ktorej stratil i najmenší záujem o jeho tvorbu a osobu.

„Da quando ho cominciato a scrivere, Kafka è stato la mia croce. Non c'è stato mio racconto, romanzo, commedia dove qualcuno non ravvisasse somiglianze, derivazioni, imitazioni o addirittura sfrontati plagi a spese dello scrittore boemo. Alcuni critici denunciavano colpevoli analogie con Kafka anche quando spedivo un telegramma o compilavo il modulo Vanoni.

Tutto questo da molti anni ha determinato in me, nei riguardi di Franz Kafka, non un complesso di inferiorità ma un complesso di fastidio. Da allora non ho voluto più leggere cose sue, né biografie, né saggi che lo riguardavano.“²¹

„Od kedy som začal písať, sa Kafka stal mojou nočnou morou. Nebolo jedinej mojej poviedky, románu, komédie, v ktorej niekto opätovne neopomínal podobnosti, derivácie, imitácie, alebo dokonca bezočivé plagiátorstvá na škodu českého spisovateľa. Niektorí kritici označovali za trestuhodné analógie s Kafkom i to, že som posielal telegram alebo vyplňal daňové priznanie.

Toto všetko počas dlhých rokov vo mne spôsobilo, nie komplex menejcennosti voči Kafkovi, ale komplex neznášanlivosti. Od vtedy som už nechcel viac čítať veci od neho, ani úvahy, ktoré sa ho týkali.“

Nastáva tu základná otázka: ktoré prvky v tvorbe Dina Buzzatiho viedli literárnych kritikov k tomu, aby v nich videli parabolu s tvorbou Franza Kafky²²?

Jedným z hlavných kritérií, ktoré boli zmieňované v kritikách týkajúcich sa Buzzatiho románu, je metafyzická úzkosť vyskytujúca sa u Kafkových postáv Gregora Samsu v poviedke *Premena* (*Die Verwandlung*, 1915) a Jozefa K. v románe *Proces* (*Der Prozess*, 1925), tak i u protagonistu *Tatarskej púšte*, Giovanniho Droga. Táto metafyzická úzkosť

---

²¹ Dostupné z http://www.corriere.it/parole_in_viaggio/articoli/buzzati/praga.htm (vlastný preklad).

²² Pre komparáciu tvorby budeme vychádzať z próz Franza Kafky, a to konkrétne z poviedky *Premena* (*Die Verwandlung*, 1915) a z románu *Proces* (*Der Prozess*, 1925) a z románu Dina Buzzatiho *Tatarská púšť* (*Il Deserto dei Tartari*, 1940).

vyplývala najmä zo životných situácií, v ktorých sa títo protagonisti ocitli — tie mali celkový dopad na ich existenciu a spád osudu.

V *Premene* sa jedná o zmenu živočíšneho druhu — z Gregora Samsu sa stáva chrobák, ktorý stráca schopnosť reči, a tým pádom i schopnosť komunikovať s najbližším okolím a participovať na každodennou živote, čo má dopad na chod celej rodiny závisiacej na jeho príjme. Po tom, čo si uvedomí, že jeho existencia je utrpením nie len preňho, ale i pre všetkých vôkol neho, začne odmietať potravu, čo ho dovedie k fyzickému vyčerpaniu so smrteľnými následkami.

V *Procese* dáva Kafka do pozornosti predovšetkým silu byrokracie, proti ktorej je bežný obyvateľ úplne bezmocný. Jozef K., úspešný prokurista v banke sa s z jedného dňa na druhý stáva obeťou byrokracie v procese kvôli obvineniu, s ktorým nemá nič spoločné. Z počiatku sa snaží dokázať svoju nevinu, no postupne v ňom zmocňujú pochybnosti, ktoré ho dotlačia až k úplnej rezignácii. Proces ho pohltí a neprejavuje už žiadne známky odporu. Jeho následná vina spočíva predovšetkým v neschopnosti vzdorovať. Na konci románu je popravený bez toho, aby mu bol oficiálne oznámený finálny verdikt.

Analógiu možno hľadať práve v ich osudoch: do víru nezvratného osudu sa dostávajú nevedomky a nezámerné; ich pôsobenie je priamo ovplyvnené vyššou silou, ktorej sa nemôže a nevedia vzoprieť. Podobne ako v prípade poručíka Giovanniho Droga, tak i Kafkovi hrdinovia sú súčasťou väčšieho kolektívu s presne stanovenou hierarchiou, proti ktorej nie je možné vyvíjať takmer žiaden odpor.

„Nasnadě je také jistá podobnost protagonisty co do jeho vnějších sociálních charakteristik: u Kafky jde téměř vždy o úředníka, v Buzzatiho Tatarské poušti jde o vojáka - tedy ve všech případech jde o příslušníka nějaké mašinerie, nějakého kolektivu s pevně stanovenými pravidly (ať už jde o vojsko nebo státní úřednický aparát), o jedince vnějšími znaky (postavením, funkcí, intelektem) ničím nepřevyšujícího šed' masy, o jednoho z řady (jeho psychické charakteristiky necháváme stranou, neboť oba autoři nepodávají ve zmíněných dílech psychologický profil protagonistů, protože v rámci díla není relevantní).“²³

Postavy sa nachádzajú v zmätočnom a v znepokojujúcom prázdne, z ktorého by aj viedla cesta von (možnosť zmeny je predovšetkým v dielach *Proces* a *Tatarská púšť*), no oni

---

²³ BÍLKOVÁ, Jana. *Patologie postav v italském románu 20. století*. Praha: FFUK, 2007 (diplomová práce), s. 37.

ju nevyužívajú. Hoci si uvedomujú svoju izoláciu od spoločnosti, nemajú takmer žiadnu snahu tento stav zmeniť a odovzdávajú sa osudu.

Táto spoločenská izolácia je podmienená i prostredím, v ktorom sa nachádzajú, a taktiež i skutočnosťou, že neprichádzajú do bežného ľudského kontaktu s okolím: *Drogo* strávi na pevnosti Bastiani takmer celý svoj život, Gregor je nútený byť zatvorený doma kvôli svojej novej podobe a spoločenský status je Jozefa K. bol pošpinený, čo mu bráni v sociálnej interakcii.

„Vyprávění u Kafky vypovídá nikoli o schopnosti strukturovat, a tedy učinit uchopitelným a srozumitelným indiferentní chaos života, nýbrž svědčí o naopak o bezradném stvrzení s heroickou rezignací snášené hádankovitosti světa, jež se opakuje v 'nečitelnosti' pásma.“²⁴

Naratívny rámec v spomínaných prózach je v určitom zmysle pomerne podobný: vo všetkých prípadoch sa jedná o jedinca, ktorého fatalita zaviedla do nelichotivej životnej situácie s malou šancou na jej zmenu, ktorá avšak ostáva nevyužitá so zreteľom na plynúci čas v príbehu. Neradno ale opomenúť, že okrem spomínaného paralelizmu, v tvorbách oboch autorov nachádzame i odlišnosti, a to najmä existenciálne motívy a autentický štýl písania Kafky a Buzzatiho.

Giuliano Gramigna v úvode k výboru z Buzzatiho diel sa pozastavuje nad dištinkciami v ich poetikách. Zatiaľ čo u Kafky je všetko nepoddajné, pevné a skutočnosti sú málokedy vyjadrené presným výrazom; u Buzzatiho tomu tak nie je — v jeho textoch je zreteľná potreba okolité javy popísať alebo aspoň poskytnúť čitateľovi akýsi interpretačný kľúč.

„All'opposto, ciò che qualifica Buzzati è un 'di più', vale a dire la necessità (o se si preferisce: l'incapacità di fare a meno) di riportare ogni figura, ogni visione a una scala esplicativa, di supporre ad ogni instante un mondo commentato o commentabile. [...] Kafka tace rigorosamente dal principio alla fine. La sua totale razionalità immette con perfetta naturalezza nell'irrazionalità assoluta: il razionale (e l'irrazionale) della favola buzzatiana si mantiene, di solito, nel limite del 'buon senso', una pietà per il lettore, una difesa.“²⁵

---

²⁴ MÁLEK, Petr. *Melancholie moderny*. Praha: Nakladatelství Dauphin, 2008, s. 153.

²⁵ GRAMIGNA, Giuliano. „Prefazione“ in Dino Buzzati. *Romanzi e Racconti*, s. XLIII (vlastný preklad).

„Na opačnej strane, to, čo určuje Buzzatiho, je niečo ‘na viac’, predstavuje to potrebu (alebo ak chceme: neschopnosť zaobísť sa bez toho) vyobraziť každú postavu, každý jav na vysvetľujúcu stupnicu, podmieňovať každému okamihu komentovaný alebo komentovateľný svet. [...] Kafka rigorózne mlčí od začiatku až po koniec. Jeho celková racionalita sa s dokonalou prirodzenosťou vnára do absolútnej iracionality: racionálne (a iracionálne) Buzzatiho príbehov si udržiava, zvyčajne, v medziach ‘dobrého úmyslu’, zmilovanie nad čitateľom, ochranu.“

V konečnom dôsledku možno tvrdiť, že Dino Buzzati je k svojim čitateľom benevolentnejší vo vysvetleniach určitých okolností. Racionálna sféra sa tu miesi so sférou iracionálnou, čo prispieva k jeho autenticite ako autora, ktorý je v takejto polohe menej prístupný pre literárnych kritikov. Alegória v jeho tvorbe je preto skôr paralelou jeho vlastného života než poetiky niekoho iného.

4 Il Deserto dei Tartari

„Tutto quanto fugga via, gli uomini, le stagioni, le nubi; e non serve aggrapparsi alle pietre, resistere in cima a qualche scoglio, le dita stanche si aprono, le braccia si afflosciano inerti, si è trascinati ancora nel fiume, che pare lento ma non si ferma mai.“²⁶

„Všetchno ti utíká pod rukama, lidé, roční doby, mraky; a nemá smysl chytat se kamení, křečovitě se držet vyčnívající skály, znavené prsty se otevírají, paže bezvládně klesají, znovu tě strhnul říční proud a mírně, ale neúprosně tě bez zastávky odnáší.“²⁷

DINO BUZZATI

Buzzatiho román, ktorý u čitateľov zožal najväčší úspech a bol preložený do mnohých jazykov, je bez pochyby *Tatarská púšť* (Il Deserto dei Tartari). Dielo bolo vydané v roku 1940 pod záštitou Lea Longanesiho a malo sa stať zahajujúcim zväzkom edície *Il sofà delle Muse*, ktorá mala za cieľ zhromaždiť najoriginálnejšie diela z talianskej a svetovej literatúry.

Longanesi dal pred vydaním Buzzatiho počín na schválenie literárnemu kritikovi, ktorému plne dôveroval, no nestretol sa s pozitívnou reakciou: dielo, podľa jeho hodnotenia, nespĺňalo kritéria, aby sa mohlo dostať medzi čitateľov. Longanesi ho i napriek tomuto posudku nechal vydať.

Buzzati dej románu zasadzuje do vojenského prostredia. Inšpiráciou na napísanie románu práve z tohto prostredia bola pre bellunského autora i jeho novinárska prax, pri ktorej mal mnoho príležitostí priamo sa stretnúť s hrôzami vojny. Svoje postrehy tak preniesol nielen do vojnových reportáží, ale aj do svojej beletristickej tvorby. Záujem v ňom nevzbudzovala vojna samotná, ale vojenský spôsob života, ktorý sa vyznačuje organizáciou a kolektívnou silou.

„La vita militare mi piace moltissimo. Probabilmente perché in tutte le collettività rigidamente organizzate e il cui scopo trascende l'interesse individuale, chi vi entra, assumendone in blocco le leggi e i costumi, resta sì irreggimentato, ma guadagna anche una specie di libertà, nel senso che di fronte a una decisione da prendere non ci sono dubbi: per ogni caso la legge della collettività ha stabilito la via da seguire. Nello

---

²⁶ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*. Milano: Mondadori, 2016, s. 167.

²⁷ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*. Praha: Odeon, 1989, s. 383.

stesso tempo, l'uomo, anche se di temperamento debole, acquista una straordinaria forza che gli deriva dal sentirsi sostenuto dal blocco dei compagni che la pensano come lui.“²⁸

„Mám veľkú slabosť pre vojenský život. Možno preto, že vo všetkých prísne organizovaných kolektívoch, ktorých účel prekonáva záujem jednotlivca, ktorý doňho vstupuje, osvojujú si v oddiele jeho zákony a zvyky, tak ostáva podrobený disciplíne, no zároveň si osvojí istý druh slobody, v zmysle, že keď sa ocitne pred rozhodnutím, nevyskytnú sa žiadne pochybnosti: kolektívny zákon určil pre každý prípad spôsob, ktorý je potrebné nasledovať. V tej istej chvíli, človek, i keď slabej náтуры, nadobudne neobyčajnú silu, ktorá vyplýva z pocitu podpory členov oddielu s rovnakými názormi ako on.“

Okrem obdivu k vojenskému stavu, Buzzati do deja vložil i ďalší element, s ktorým prichádzal do styku už od nástupu do redakcie *Corriere della Sera*. Už ako mladý a začínajúci redaktor pozorujúc svojich starších kolegov, ktorí obetovali svoje životy práci v redakcii, si uvedomil čas, ktorý máme k dispozícii, a najmä jeho pomínutelnosť zosilnenú monotónnosťou každodennosti.

4.1 Tematická analýza románu

Hlavným hrdinom románu je mladý poručík Giovanni Drogo, ktorý sa dostáva na pevnosť Bastiani — miesto, kde má stráviť prvé dva roky svojej vojenskej služby pripravujúc sa na príchod nepriateľa. Svoj život zasväť práci, pre ktorú sa rozhodol, a ochotne vykonáva všetky povinnosti plynúce z jeho pozície.

Na svoje povolanie sa starostlivo pripravoval počas štúdií a výcviku, no keď prichádza jeho veľký deň, objavujú sa u neho prvé náznaky úzkostí a obáv, ktoré ho budú sprevádzať i počas cesty a samotného pobytu na pevnosti.

„L'amarezza di lasciare per la prima volta la vecchia casa, dove era nato alle speranze, i timori che porta con sé ogni mutamento, la commozione di salutare la mamma, gli riempivano sì l'animo, ma su tutto ciò gravava un insistente pensiero, che non gli

---

²⁸ Dostupné z <http://dinobuzzati.it/abbeccedario.php> (vlastný preklad)

riusciva di identificare, come un vago presentimento di cose fatali, quasi egli stesse per cominciare un viaggio senza ritorno.“²⁹

„Pravda, byl plný hořké tesknoty, že poprvé opouští ten starý dům, kde se narodil a kde živil své naděje, hlodaly ho obavy, jež s sebou nese každá změna, byl dojat, že se loučí s matkou, ale to všechno přehlušovala jakási neodbytná myšlenka, neuměl je ani přesně postihnout, cosi jako mlhavá předtucha něčeho osudového, skoro jako by se vysával na cestu, z níž není návratu.“³⁰

Táto zlá predtucha sa Drogovi vyplní a jeho osudom sa stane stráviť celý život na polozrúcanej pevnosti obklopenej púšťou v pohraničnej oblasti. Takmer jedinou výplňou dní sa stane očakávanie nepriateľa, ktorý by sa podľa všetkých dostupných informácií mal nachádzať na konci púšte. Avšak už dlhé roky sa nikto nepokúsil zaútočiť na Bastiani — dokonca ani počas vojen, kedy iné pevnosti boli v priamom ohrození. Za tento čas sa z nej stalo takmer zabudnuté miesto, o ktoré je prejavovaný len minimálny záujem a mladí vojaci sú sem pridelovaní skôr za trest ako za odmenu. Návrat späť sa zdá byť takmer nemožný a atmosféra osamelej pevnosti v strede ničoho nepôsobí na prichádzajúcich členov oddielu prívetivo.

Po nástupe do služby a po zhodnotení miestnych pomerov, Drogo javí záujem dostať sa späť do mesta a nestráviť tam ani o minútu viac, než je potrebné. Nakoniec rozhodnutie zmení a zaumieni si, že to skúsi aspoň na pár mesiacov. Vnútorne bojuje so svojou komfortnou zónou a navráva si, že prvotný neblahý dojem z pevnosti je zapríčinený najmä jeho sentimentalitou za domovom, mestom a rodinou.

„Nello stesso tempo si sentiva alquanto rasserenato. Gli premeva ancora di andarsene, ma senza più l'ansia di prima. Quasi si vergognava delle apprensioni avute all'arrivo. Forse che lui non doveva essere all'altezza di tutti gli altri? Una immediata partenza — ora pensava — poteva equivalere a una confessione di inferiorità. Così l'amor proprio lottava contro il desiderio della vecchia familiare esistenza.“³¹

---

²⁹ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 4.

³⁰ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 232.

³¹ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 22.

„Současne se cítil klidnější. Ještě mu stále záleželo na tom, aby se odsud dostal, ale už ne tak úzkostlivě jako dřív. Skoro se styděl za své obavy po příjezdu. Copak není stejně dobrý jako ostatní? Okamžitý odjezd — myslel si teď — se mohl rovnat přiznání vlastní méněcennosti. Tak bojovala ješitnost proti touze po starém známém způsobu života.“³²

Nová životná situácia, v ktorej sa ocitol, so sebou priniesla i nové druhy pocitov, ktoré sa do tejto chvíle skrývali v jeho vnútri. Okrem úzkosti a vnútorného nepokoja, taktiež spoznal samotu v jej najhlbšej podstate uvedomujúc si, že v celej pevnosti nie je ani nikto, kto by mu venoval čo by len jedinú myšlienku. Každý je ponorený do svojich vlastných problémov a starostí. Droga sužujú myšlienky na matku a pochybnosti o tom, či jedného dňa naozaj opustí pevnosť.

Jedinou pomyselnou väzbou s vonkajším svetom je po pár týždňoch balíček s jeho novým šatstvom — táto udalosť je zmenou oproti bežnému prežitiu dňa. Drogo si chce nový plášť ušetriť a vydáva sa za starým krajčírom, od ktorého si plánuje nechať ušiť ešte jeden kus na bežné nosenie. Starý krajčír Prosdocimo sa Drogovi zverí, že nie je len nejakým druhoradým krajčírom odkázaným byť na Bastiani. Zdôrazňuje, že jeho pôsobenie je len provizórne a každým dňom by mal pevnosť opustiť. Len čo sa Prosdocimo vzdiali a Drogo sa dozvedá pravdu o jeho „dočasnom“ pobyte.

„Quindici anni, signor tenente, quindici maledettissimi anni, e continua a ripetere la solita storia: sono qui in via provvisoria, da un giorno all'altro aspetto...”

[...]

Lui, il signor colonnello e molti altri resteranno qui fino a crepare, è una specie di malattia, stia attento lei, signor tenente, che è nuovo, lei è appena arrivato, stia attento finché è in tempo...”³³

„Patnáct let, pane poručíku, patnáct proklatých let a pořád omílá stejnou písničku: jsem tady jen provizorně, každým dnem čekám...”

[...]

---

³² BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 249-250.

³³ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 46-47.

‘On, pan plukovník a plno jiných tady zůstanou, dokud nechcípnu, to je taková zvláštní nemoc, dejte si na to pozor, pane poručíka, vy jste tady nový, sotva jste přijel, dejte si pozor, dokud je čas...’³⁴

Drogo sa dostáva do priamej konfrontácie s osudmi vojakov obývajúcich pevnosť. Upriamujúc pohľad na starca oproti nemu si uvedomuje skutočnosť, že aj on bol kedysi mladý, plný snov a ideálov. Sníval o živote hrdinu, ktorý sa bez strachu postaví nepriateľovi. No jeho život sa stal paralelou nenaplneného života poznačeného osudom, ktorý vlastne absentoval.

Giulio Savelli vo svojej práci, v ktorej sa zaoberá pojmami osudu v dielach Dina Buzzatiho, polemizuje nad dvoma dvomi možnosťami, ktoré by mohli byť priamy vplyv na spád deja *Tatarskej púšte*. Prvou možnosťou je „*caso*“³⁵ a druhou „*caso mancato*“³⁶, t. j. náhoda, ktorú príbeh postrádal. Zároveň je v centre jeho záujmu i problematika tzv. „*predestinazione*“³⁷ — analyzuje, či bolo *Drogovo* zotrvanie na pevnosti už vopred predurčené.

Čo by sa bolo udialo, ak by Tatari zaútočili na pevnosť v strede príbehu? Podľa všetkého by to bolo ideálne vyvrcholenie deja, no zároveň by čitateľ opomenul atmosféru nepredvídateľnosti vyplývajúcej z nejasnosti nadchádzajúcich udalostí a sústredil by svoju pozornosť len na stret s nepriateľom. Táto náhoda avšak nie je priamo spojená s Drogovou osobou, keďže príchod Tatarov nie je podmienený jeho prítomnosťou na pevnosti. Drogo sa tak stáva medzistupňom medzi autorom a čitateľom — jeho osud je pozbavený naplnenia životného cieľa, no stáva sa centrálnym bodom celého rozprávania.

„La natura della predestinazione di Drogo è dunque puramente narrativa, nel senso di implicita nella narrazione. In quanto tale si serve più ancora dell’attesa del lettore che dell’atteggiamento del protagonista. [...] In Buzzati invece l’arrivo o meno dei Tartari si deve attribuire al caso: la ragione è dunque intrinsecamente ignota. [...] Dunque il Deserto dei Tartari si potrebbe anche dire la storia di un caso mancato, oltre ad essere quella di un destino sviato e, in ciò, compiuto. In ciascuna di queste definizioni si

---

³⁴ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 271.

³⁵ Taliansky „náhoda“.

³⁶ Taliansky „chýbajúca náhoda“.

³⁷ Taliansky „predurčenosť“.

avverte un'eco paradossale. Hanno un significato relativamente preciso? Può esistere un caso 'centrato' anziché mancato?«³⁸

„Podstata Drogovej predurčenosti je teda čisto naratívna, v tom zmysle, že je implicitnou súčasťou príbehu. A ako taká viac využíva očakávanie čitateľa než postoj hlavnej postavy. [...] U Buzzatiho to, či Tatari prídu, alebo nie sa musí pripísať náhode: dôvod je, teda, vo svojej podstate neznámy. [...] Takže Tatarskú púšť môžeme taktiež nazvať i ako príbehom neuskutočnenej náhody, okrem toho, že je to príbeh s odchýleným a, tým pádom, zakončeným osudom. V každej z týchto definícií je badateľné paradoxné echo. Majú nejaký relatívne presný význam? Môže jestvovať akási 'iná' náhoda skôr než tá chýbajúca?“

Ak vychádzame z predpokladu, že Drogov príchod na pevnosť Bastiani je premisou náhody, tak príchod Tatarov by bol jej záverom, t. j. zmyslom tejto náhody. Táto premisa avšak ostáva nenaplnená a osud príbehu jej je podriadený. Neprítomnosť pomyselného vyvrcholenia deja sa takto, podľa Savelliho, stáva jednou z nosných tém príbehu; zároveň nastáva otázka, prečo je príbeh bez zjavnej zápletky čitateľsky prít'azlivý.

„Questa è una delle modalità possibili per parlare di un'assenza che si pone come tema profondo della narrazione. Il tema di un destino che è posto per essere negato, e quello più largo dell'assenza, sono evidentemente parte di una stessa problematica.“³⁹

„Toto je jeden z možných spôsobov, aby sme mohli hovoriť o neprítomnosti, ktorá sa javí ako podstatnou témou príbehu. Téma osudu, ktorý je stanovený na to, aby bol popretý, o to širšia téma neprítomnosti, evidentne sú súčasťou rovnakej problematiky.“

Vedľa protagonistu a ostatných ľudských postáv v *Tatarskej púšti* má preto i osud a predurčenosť dôležitú rolu. Drogova postava je súhrnom veľkého počtu príbehov, ktoré počas deja nie sú uskutočnené alebo sa v ňom poprípade strácajú, preto *Tatarskú púšť*

---

³⁸ SAVELLI, Giulio. *Una struttura del destino in Buzzati* in Italian Issue. Baltimore: The Johns Hopkins University Press. 1993, s. 127 (vlastný preklad).

³⁹ Ibidem, s. 136 (vlastný preklad).

nemožno definovať ako *bildungsroman*⁴⁰, i keď z počiatku rozprávania sú badateľné tendencie k tomuto románovému žánru, no vzhľadom k nenaplneniu vojenskej kariéry, je *bildungsroman* popretý — *Tatarská púšť* nemá výchovný charakter, tak ako sme naňho zvyknutí v iných dielach.

Ďalším elementom, ktorý je neodmysliteľnou súčasťou románu, je čas a jeho plynutie počas celého deja. Ako sme už naznačili, ortieľom osadenstva pevnosti Bastiani je očakávanie nepriateľa, ktorý sa ale po dlhé desiatky rokov neukázal a ani nedal najavo svoju možno prítomnosť za hranicami púšte. Puto, ktoré ich drží na pevnosti, je predovšetkým túžba po hrdinstve. Každý náznak príchodu Tatarov vzbudzuje vo vojakoch vlnu nádeje, ktorá sa ale končí sklamaním z planých poplachov a zároveň podnecuje úzkosť a pocity zúfalstva z nenaplnenia ich misie. Rutina ich vnútorne ničí a všetko okolo nich sa stalo zvykom.

„Tutte queste cose erano oramai diventate sue e lasciarle gli avrebbe causato pena. Drogo però non lo sapeva, non sospettava che la partenza gli sarebbe costata fatica né che la vita della Fortezza inghiottisse i giorni uno dopo l'altro, tutti simili, con velocità vertiginosa, Ieri e l'altro ieri erano eguali, egli non avrebbe più saputo distinguerli; un fatto di tre giorni prima o di venti finiva per sembrargli ugualmente lontano. Così si svolgeva alla sua insaputa la fuga del tempo.“⁴¹

„To všechno teď patřilo k němu a bylo by mu působilo bolest se s tím loučit. Drogo to ovšem nevěděl, netušil, že odjet by bylo pro něj tak těžké, ani že život v pevnosti pohlcuje dny jeden po druhém a jeden jako druhý s tak závratnou rychlostí. Včerejšek a předvčerejšek si byly podobné jak vejce vejci, ani by je byl už neuměl rozlišit; ať se něco přihodilo před třemi dny nebo před třemi týdny, připadalo mu to stejně dávno. A tak čas letěl a on o tom neměl ponětí.“⁴²

Čas okolo Droga letí rýchlo a dni plynuli jeden za druhým, no, paradoxne, kvôli monotónnosti situácií a žiadnemu osobnému progresu, mu život pripadá nehybný. Upadá do

---

⁴⁰ *Bildungsroman* (nemecky „vzdelávací román“) je románový žánr, ktorý zachytáva psychologický a spoločenský rozvoj hlavného hrdinu. Väčšinou sa jedná o celkový vnútorný prerod protagonistu sprevádzaný rôznymi prekážkami a komplikáciami, ale taktiež i konfliktom medzi jedincom a spoločnosťou. Romány s vojenskou tematikou sú pomerne často radené do tohto beletristického žánru, keďže po príchode do vojska sa od nového člena oddielu očakáva proces premena z chlapca na muža a posilnenie psychiky.

⁴¹ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 62.

⁴² BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 287-288.

letargie a táto psychická záťaž sa prejaví i v jeho podvedomí — v snoch sa mu zjavuje postava mŕtveho kamaráta spoločne so spomienkami na detstvo. Spomienky mu prinášali zvláštny druh upokojenia a odpútanie od reality, ktorú prežíval. Buzzati týmto spôsobom vo svojom románe spája psychiku postáv spolu s plynutím času a následkami, ktoré z toho vyplývajú. Prostredníctvom jednoty času je ľahšie nazrieť do vnútra Droga a ostatných obyvateľov Bastiani.

Kenneth Atchity vo svojej štúdií *Time in two novels of Dino Buzzati*⁴³ zachytáva spojitosť podstaty času a ostatných prvkov Buzzatiho diel, akými sú napríklad očakávanie, strach, úzkosť, stratenie ideálov či samota a izolácia. Perspektíva času je nápomocná pri detailnejšej analýze *Tatarskej púšte*, a to minimálne na dvoch úrovniach: v individuálnej rovine a v kolektívnom kontexte. Pričom by sme nemali opomenúť skutočnosť, že individualita každého jedinca spočíva ako v jeho predstavách, tak i vo vnímaní okolitej reality.

Interakciou medzi Drogom a vnímaním času sú často prírodné motívy, vďaka ktorým si všíma zmeny okolo seba. Buzzati tak ostáva verný tematike prírody, ktorá sprevádza jeho tvorbu od vydania prvého románu.

„Time is the primary catalyst in this process, relating the real and the imaginary — the perspective that gives value, gives meaning, and serves as the criterion of the effectiveness of that process. Most importantly it occurs to everyone that the time is force that is relevant to everything in experience — to the individual experience in his imagination or in his reality, to his 'other', to the race, its artifacts physical and spiritual, and to nature which serves as the physical stage for all of the processes of relationships.“⁴⁴

„Čas je hlavným katalyzátorom v tomto procese, ktorý prepojuje skutočnosť a predstavivosť — perspektíva, ktorá prináša hodnotu, dodáva význam a slúži ako kritérium tohto procesu. Najdôležitejšie je, že sa to týka každého z nás — čas predstavuje silu, ktorá je relevantná ku každej skúsenosti — k individuálnej skúsenosti v našej predstavivosti alebo v našej realite, k 'odlišnej', k rodu, jeho duchovným

---

⁴³Dostupné z ATCHITY, Kenneth. *Time in two novels of Dino Buzzati in Italica*. Arkansas: American Association of Teachers of Italian. 1978.

⁴⁴ ATCHITY, Kenneth. *Time in two novels of Dino Buzzati in Italica*, s. 4 (vlastný preklad).

a hmotným artefaktom, a k prírode, ktorá slúži ako fyzické dejisko pre všetky vzťahové procesy.“

Podobne tomu je i s pohotovostnými situáciami, ktoré v Drogovi i v jeho kolegoch vyvolávali chvíle nadšenia a dôležitosti, ale taktiež i vnútorný zmätok spôsobený vzrušením z neznámeho. Buzzati pri týchto zriedkavých epizódach dáva postáva priestor na početné vnútorné otázky, ktoré si dávajú za prioritu len jednu vec, a tou je správne vyhodnotiť stav situácie a zachovať sa, ako povinnosť káže. I počas všetkých tých rokov veria vo svoj možný postup, avšak väčšinou im nie je dopriaty a jedná sa len o slabé plamienky nádeje.

„La guerra, la guerra, pensò il colonnello e invano cercava di scacciarne il pensiero, come se fosse desiderio proibito. Alle parole del Matti la speranza si era risvegliata ed ora lo riempiva di orgasma. [...] Se l'era sentita fin da principio, il colonnello Filimore. Non potevano essere nemici, lo sapeva bene: lui non era nato per la gloria, tante volte si era stupidamente illuso. Perché — si domandava con rabbia — perché si era lasciato ingannare? Se l'era sentita fin da principio che doveva finire così.“⁴⁵

„Válka, válka, pomyslí si plukovník a marně se snažil zapudit myšlenku jako nějakou zapovězenou touhou. Mattiho slova v něm vzkřísila naději a teď cítil, jak v něm narůstá vzrušení. [...] Tohle přece tušil plukovník Filimore hned od začátku. Dobře věděl, že to nemohou být nepřátelé: nenarodil se pro slávu a už tolikrát si dělal klamné naděje. Proč - ptal se sám sebe vztekle - proč jenom se dal oklamat? Vždyť od začátku cítil, že to takhle musí skončit.“⁴⁶

Drogo je pomerne stále mladý, i keď najlepšie roky života už má za sebou. Uvedomuje si, že pevnosť ho stále viac a viac pohlcuje a ak ju neopustí čo najskôr, stane sa jej doživotným rukojemníkom. Počas uplyvajúcich rokov prejavuje viacero snáh opustiť pevnosť, no neúspešne. Jedného dňa sa dokonca vydáva na prvotne jednosmernú cestu späť do nížiny, avšak i napriek vnútornému odhodlaniu sa mu ani tento pokus nevydarí a všetky nádeje sa rozpadnú ako domček z kariet. Pri samotnom odchode pociťuje výčitky svedomia kvôli svojmu rozhodnutiu — snaží sa ich v sebe potlačiť a nájsť stratenú sebadôveru.

---

⁴⁵ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 99-102.

⁴⁶ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 322-325.

„Giovanni Drogo invece sì. Nessun impegno lo tiene più alla Fortezza. Adesso torna alla pianura, rientra nel consorzio degli uomini, non sarà difficile che gli diano qualche incarico speciale, magari una missione all'estero al seguito di un generale. In questi anni, mentre lui era alla Fortezza, certo sono andate perdute molte belle occasioni, ma Giovanni è ancora giovane, gli rimane tutto il tempo possibile per rimediare. [...] Non pensarci più, Giovanni Drogo, non voltarti indietro ora che sei arrivato al ciglio del pianoro e la strada sta per immergersi nella valle. Sarebbe una stupida debolezza. La conosci pietra per pietra, si può dire, la Fortezza Bastiani, non corri certo il pericolo di dimenticarla.“⁴⁷

„Pro Giovanniho Droga ještě není pozdě. Teď už ho v pevnosti nic nedrží. Vráti se do nížiny, stane se zase členem lidského společenství, jistě mu snadno dají nějaké zvláštní poslaní, třeba ho pošlou s některým generálem do ciziny. Určitě promeškal za ta léta, co je v pevnosti, mnoho krásných příležitostí, ale Giovanni je ještě mladý, má před sebou spoustu času, aby to napravil. [...] Už na to nemysli, Giovanni Drogo, a neotáčej se teď, když si dojel na kraj planiny a cesta začíná klesat dolů do údolí. Bylo by to hloupé slabošství. Znáš tu přece každý kámen, rozhodně se nemusíš bát, že bys na pevnost zapomněl.“⁴⁸

Konfrontácia so životom mimo múrov pevnosti je príliš silná. Roky na pevnosti si vyžiadali svoju daň — Drogo si uvedomí, že nie je schopný zaradiť sa do bežného života. Kontakt s každodennosťou vonkajšieho sveta je mu cudzí a pocíti, že už je neskoro na to, aby sa vrátil do mesta natrvalo a začlenil sa do spoločnosti. Cíti sa odvrhnutý a izolovaný. Po uvedomení si, že už nie je súčasťou sveta, ktorý poznal za mlada, sa vracia na pevnosť, kde hľadá útočisko pred tiažou reálneho života.

„The occupation of those in the city — marrying, rearing, families, burrying — is, admittedly, less intense, less memorable. But the result of their occupation is to allow new individuals the opportunity for the confrontation. Defeated on his own, the individual might find heroism yet by offering a challenge to his posterity.“⁴⁹

---

⁴⁷ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 126.

⁴⁸ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 346 – 347.

⁴⁹ ATCHITY, Kenneth. Time in two novels of Dino Buzzati in *Italica*, s. 8 (vlastný preklad)

„Činnosť tých v meste — sobášenie, vychovávanie, rodiny, pochovávanie — je, nesporne, menej intenzívna, ľahšie zabudnuteľná. Ale výsledok ich činnosti je umožniť novým jedincom príležitosť na konfrontáciu. Porazený sám sebou, jedinec môže nájsť hrdinstvo ešte tým, že poskytne výzvu svojmu potomstvu.“

Summa summarum, životná tragédia Giovanniho Drogu je podmienená predovšetkým obetovaním mladosti a — v konečnom dôsledku — i celého jeho života službe na pevnosti Bastiani; zároveň dúfa osobný úspech, ktorého sa ale nikdy nedočká. Hrdinské ambície tu nachádzame nielen na individuálnej úrovni, ale i na úrovni kolektívnej so zreteľom na to, že vojenská hierarchia by mala byť založená na vzájomnej spolupráci a dôvere medzi členmi oddielu. Buzzati počas celého rozprávania čitateľovi ponúka len náznaky splnenia ich poslania, ktorým je postaviť sa voči nepriateľovi. Drogo a ani jeho kolegovia sa nedostanú do priameho kontaktu s pomyselnou hrozbou zo strany Tatarov počas dlhých desiatok rokov, čo v nich vyvoláva množstvo existencialistických otázok a pochýb o zmysle ich životov.

4.2 Motív smrti

V opozícii k mladosti a hlade vojakov po veľkých hrdinských činoch stojí všadeprítomná smrť. Hoci sa jedná o prirodzenú súčasť ľudského života, za múrmi pevnosti je jej tiaľ posilnená premárnými životmi v očakávaní.

Drogo najprv nevníma ubiehajúce roky a nechce si pripustiť ani myšlienku na to, že ho môže postihnúť rovnaký osud ako jeho kolegov. Neprestáva dúfať v odlišný život. Obeta, ktorú sa rozhodne podstúpiť, mu prináša pocit zadost'učinenia, pričom verí, že sa rozhodol správne.

„Drogo ha deciso di rimanere, tenuto da un desiderio ma non solo da questo: l'eroico pensiero forse a tanto non sarebbe bastato. Per ora egli crede di aver fatto una cosa nobile e in buona fede se ne meraviglia, scoprendosi migliore di quanto avesse creduto. Solo molti mesi più tardi, guardandosi indietro, egli riconoscerà le misere cose che lo legano alla Fortezza.“⁵⁰

---

⁵⁰ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 60.

„Drogo se rozhodl zůstat, zadržela ho tu touha, ale nejenom to: myšlenka na hrdinství by byla možná sama o sobě nestačila. Prozatím věří, že udělal něco ušlechtilého a v dobré víře nad tím žasne, neboť zjišťuje, že je lepší, než si o sobě myslel. Teprve o mnoho měsíců později, až se bude ohlížet nazpátek, pozná jak ubohé je to, co ho poutá k pevnosti.“⁵¹

Drogo si po dlhú dobu nepripúšťa, že jeho rozhodnutie zasvätiť život bolo nesprávne a jeho najväčším životným bojom nie je zdoľať nepriateľa, ale prežívať deň po dni; pričom sa snaží vyrovnať sa vnútorne s osudom, ktorý ho postihol.

Symetrická výstavba románu sa prejaví vo chvíli, keď Giovanni Drogo — už s hodnosťou kapitána — stretáva na ceste do pevnosti Bastiani mladého poručíka, ktorý sa hlási na svoju prvú službu na pevnosti. Toto stretnutie čitateľovi pripomína prvé stretnutie Droga a kapitána Ortiza pred mnohými rokmi. Drogo sa tento krát nachádza v opačnej pozícii — medzi ním a nováčikom je zreteľná generačná priepasť, ktorá je znakom pokročilého veku protagonistu, ale taktiež umocňuje naratívny čas románu.

„Esattamente come in quel giorno, pensò, con la differenza che le parti erano cambiate e adesso era lui, Drogo, il vecchio capitano che saliva per la centesima volta alla Fortezza Bastiani, mentre il tenente nuovo era un cero Moro, persona sconosciuta. Capi Drogo come un'intera generazione si fosse in quel frattempo esaurita, come lui fosse giunto oramai al di là del culmine della vita, dalla parte dei vecchi, dove in quel giorno remoto gli era parso si trovasse Ortiz. E a più di quarant'anni, senza aver fatto nulla di buono, senza figli, veramente solo nel mondo, Giovanni si guardava attorno sgomento, sentendo decinare il proprio destino.“⁵²

„Přesně jako tenkrát, pomyslí si, s tím rozdílem, že úlohy se vyměnily, a teď je on, Drogo, ten starý kapitán vracející se po sté do pevnosti Bastiani, zatímco nový poručík je jakýsi neznámý člověk jménem Moro. Drogo si náhle uvědomil, že za tu dobu se vyměnila celá jedna generace, že sám se už octl za vrcholným bodem života, na straně starých, mezi něž tehdy řadil Ortize. Ve svých více než čtyřiceti letech, ve kterých

---

⁵¹ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 286.

⁵² BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 174.

nevykonal nic poľadného, stál tu Giovanni úplne sám na svete, bez potomkú, a poddešené se rozhlížel s pocitem, že křivka jeho života zvolna klesá.⁵³

Jeho predtucha o blížiacom sa konci jeho síl bola správna. Drogo počas svojej služby zažil úmrtie viacerých svojich kolegov, ktorí umreli buď na starobu alebo pri nedopatrení v službe. Najrozsiahlejší dopad na Droga mala smrť poručíka Angustina, ktorý stratil život počas jednej expedície. I napriek slabej fyzickej stránke a zle zvolenej výstroji, sa snažil statočne držať krok so zvyškom výpravy. Najdôležitejšie bolo preňho zachovať dekórum i v úplnom vysilení a v nepriazni počasia. Bohužiaľ vernosť služby sa mu stala osudnou. Major Ortiz zhodnotil Angustinovu smrť ako hrdinstvo, lebo sa odlišil od ostatných: i keď sa nestretol priamo s nepriateľom, zahynul počas výpravy, a v tom spočíval akt jeho hrdinstva.

„Lui ha saputo morire al momento giusto, effettivamente” disse il maggiore Ortiz. ‘Come se avesse preso una palottola. Un eroe c’è poco da dire. Eppure nessuno sparava. Per tutti gli altri che quel giorno erano con lui le probabilità erano identiche, lui non aveva proprio nessun vantaggio, se non forse quello di poter più facilmente morire. Ma in fondo gli altri che hanno fatto? Per gli altri è stata un giornata pressapoco come tutte le altre.’⁵⁴

„‘Angustina uměl zemřít v pravou chvíli,’ pokračoval major Ortiz. ‘Jako kdyby ho zasáhla kulka. Byl to hrdina, nic naplat. A přece nikdo nestřílel. Všichni ostatní, kdo šli ten den s ním, měli stejnou možnost, jeho jedinou výhodou bylo nanejvýš to, že snáze podlehl smrti. Ale co ti druzí udělali? Pro ně se ten den téměř nelišil od ostatních.’⁵⁵

Giovanniho Droga ani v pokročilom veku neopúšťala nádej na to, že sa jedného dňa dočká príchodu nepriateľa, a neprestával sledovať *Tatarskú púšť*, no nestretol sa s pochopením zo strany svojich kolegov a bol mu odobratý ďalekohľad, aby ďalej nemohol vyzeráť cudzincov z druhého konca hraníc. Jednotvárnny život v pevnosti sa pomaly začal meniť na nekonečné utrpenie, ktoré ho ťažilo stále viac a viac. I napriek tomu sa nevzdáva každodenných pochôdzok dúfajúc v zmenu situácie. Všetko podniká sám a nikomu sa o tom

---

⁵³ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 389.

⁵⁴ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 120.

⁵⁵ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 341-34.

nezverí, vzhľadom k nepochopeniu a pasivite zo strany ostatných vojakov, predovšetkým jeho nadriadených. Taktiež si uvedomuje, že nikto iný nie je schopný ho pochopiť. I keď je človek milovaný svojím okolím, tak v ťažkých chvíľach je osamelý a nepochopený; nikto nevezme na seba časť jeho nešťastia a utrpenia — každý sa musí vysporiadať so svojou bolesťou sám, bez cudzej pomoci.

Po mnohých bezsenných nociach, počas ktorých v diaľke pozoroval malé svetielko (občas to býval len výplod jeho fantázie), sa jeho túžby v istom zmysle zhmotnili a na severnej pláni je zaznamenaný pohyb. Cudzinci začali s výstavbou cesty smerom k pevnosti Bastiani a aj v ostatných vojakoch sa rozdúchal plamienok nádeje. No to ešte netušili, že výstavba zaberie dlhých pätnásť rokov. Giovanni Drogo si stále nepripúšťa márnosť všetkých tých rokov strávených na pevnosti.

„E per quanto l'orgasmo oscuro delle ore che passano si faccia ogni giorno più grande, Drogo si ostina nella illusione che l'importante sia ancora da cominciare. Giovanni aspetta paziente la sua ora che non è mai venuta, non pensa che il futuro si è terribilmente accorciato, non è più come una volta quando il tempo avvenire gli poteva sembrare un periodo immenso, una ricchezza inesauribile che non si rischiava niente a sperperare.“⁵⁶

„A třebaže závrat z míjejících hodin roste každým dnem, Drogo si umíněně namlouvá, že to nejdůležitější teprve přijde. Giovanni trpělivě čeká na svou chvíli, která zatím nenastala., nepřemýšlí o tom, jak děsivě se zkracuje budoucnost; už je pryč doba, kdy život se mu mohl zdát nesmírně dlouhý, kdy představoval nevyčerpatelné bohatství, které lze bez obav rozdávat.“⁵⁷

Cudzinci sa avšak vytratili a rutina na pevnosti sa stáva neznesiteľnou. Táto atmosféra je doplnená opismi okolitých skalísk a hôr, ktoré sa zdajú byť pochmurnejšie než zvyčajne Buzzati popisuje pevnosť ako ostrov uprostred mora; taktiež i ako labyrint s nedýchatelným vzduchom, v ktorom sa rozliehajú podivné zvuky počas tmavých nocí. Živé deskripcie okolia a pevnosti sprevádzajú dej už od jeho začiatku — autor si dáva záležať na kvetnatých opisoch všadeprítomných hôr Fenomenológiou pevnosti s odkazom na psychiku postáv popisuje Jana Bílková vo svojej diplomovej práci *Patologie postav v italském románu 20. století*.

---

⁵⁶ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 172.

⁵⁷ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 387.

„Pevnosť dokáže duši 'zabetonovať' a ochrániť ju pred spoustou traumat, pochybností a elementárných ľudských starostí. Pred čím však ochrániť nedokáže, je neuchopiteľná a nedefinovateľná úzkosť, ktorou nezadrží ani betonové hradby pevnosti, ani jasne stanovený rád a každodenné vojenské rituály, ktoré v dlhodobom horizonte otupujú a ubíjajú svobodné myslenie a invenciu vojaků. Nenápadne ako stín sa tiše vkráda medzi vojáky, plouží sa temným labyrintom chodeb a zachvacuje duše tých (málo) vojaků, ktorí, semleťi soukolím neustále 40 se opakujících rituálů, ještě neotupěli úplně.“⁵⁸

Buzzati počas celého príbehu preferuje pozvoľný pád deja obsahujúceho pár časových elíps, v posledných kapitolách sa prikláňa k markantnejším skokom v čase: od začiatku výstavby cesty až po jej završenie ubehne pätnásť rokov a Drogo — hoci nepatrí k najstarším členom oddielu — stráca na sile a jeho zovňajšok začína chátrať; nasleduje pasáž, v ktorej už dovŕšil päťdesiatštyri rokov, hodnosť majora a je zástupcom veliteľa jednej posádky, no zrádza ho zdravie, čoho si všimne i veliteľ pevnosti.

Po tom, čo uňho nastupuje nečakaná choroba mu je ponúknutá dovolenka na načerpanie nových síl. Drogo si uvedomuje, že je deň za dňom stále slabší, ale voľno odmieta s tušením, že by sa do pevnosti už nemusel vrátiť. Službe na pevnosti obetoval celý svoj doterajší život, a tak chce ostať až do poslednej chvíle, pričom ho neopúšťa konštantná myšlienka na možné hrdinstvo na sklonku života. Drogova choroba v tom čase nabrala vážny spád a nedovoľuje mu zúčastňovať sa na bežnom chode pevnosti, čo v ňom rozvíja sklúčenosť a pocity menejcennosti. Melancholicky hľadá na veci vôkol neho v izbe, ktoré sa za tie roky stali súčasťou jeho samotného.

Dni trávi izolovaný od ostatných uvedomujúc si, že jeho koniec je už na blízku. A preto sa dozvedá ako posledný o nepriateľských oddieloch, ktoré sa rútia smerom na pevnosť. Vzrušením sú všetci bez seba, no Giovanni Drogo i napriek všetkej snahe nedokáže prekonať závrate a udržať sa na nohách. Zároveň sa cíti zradený a nahnevaný, lebo ho jeho kolegovia už odpísali a nepočítajú s ním v prípravách proti cudzincom. Nedokáže sa zmieriť so skutočnosťou, že moment, na ktorý celý život čakal, konečne nastal, no preňho je už neskoro.

Vzhľadom k posilneniu jednotiek na pevnosti kvôli blížiacej sa hrozbe, je potrebné uvoľniť miesto pre nových vojakov. Drogo je teraz už nadbytočným článkom oddielu, a tak sa dozvedá svoj ortieľ — musí nedobrovoľne opustiť pevnosť Bastiani. Na námietky nemal čas a bojovať bolo i tak zbytočné. Odchádza bez rozlúčky s trpkosťou v srdci a s pohľadom na

---

⁵⁸ BÍLKOVÁ, Jana. *Patologie postav v italském románu 20. století*, s. 40.

múry pevnosti, v ktorej strávil vyše tridsať rokov života. Podniká svoju poslednú výpravu a vo vzduchu cíti koniec, hoci si to nechce pripustiť. Uchýli sa do hostinca, kde je po príchode zbadá matku s dieťaťom, ktoré pokojne spalo u jej nôh. Drogo v tichosti pozoruje malé stvorenie, ktoré sa javí ako jeho protipól — dieťa symbolizuje nevinnosť; ešte nemalo príležitosť spoznať strasti a bolesti života a byť pošpinené vonkajším svetom. V kontraste k jeho čistote tam stojí on, Drogo, zmorený rokmi v službe na pevnosti uvedomujúci si slabosť a trpkosť svojich myšlienok.

Buzzati na posledných stránkach románu sumarizuje všetky úvahy, strachy a myšlienky, ktoré Giovanniho Droga trápili počas dlhých rokov strávených v očakávaní na hrdinský počín a v túžbe dať svojmu životu zmysel. Vtedy si ešte nechcel a nedokázal pripustiť úzkosť, ktorá ho sužovala, no teraz už nemá čo stratiť a otvára svoje vnútro sebe samému. Každou minútou je bližšie k smrti — hľadá jej priamo do očí.

„Proprio allora dai fondi recessi uscì limpido e tremendo un nuovo pensiero: la morte. [...] Avanzava infatti contro Giovanni Drogo l'ultimo nemico. Non uomini simili a lui, tormentati come lui da desideri e dolori, di carne da poter ferire, con facce da poter guardare, ma un essere onnipotente e maligno; non c'era da combattere sulla sommità delle mura, fra rombi e grida esaltanti, sotto un azzurro cielo di primavera, non amici al fianco la cui vista rianimi il cuore, non l'acre odore di polvere e fucilate, né promesse di gloria. [...] 'Coraggio, Drogo, questa è l'ultima carta, va' incontro alla morte da soldato e che la tua esistenza sbagliata almeno finisca bene. Vendicati finalmente della sorte, nessuno canterà le tue lodi, nessuno ti chiamerà eroe o alcunché di simile, ma proprio per questo vale la pena. Varca con piede fermo il limite dell'ombra, diritto come a una parata, e sorridi anche, se ci riesci. Dopo tutto la coscienza non è troppo pesante e Dio saprà perdonare.'“⁵⁹

„A právě v tu chvíli se vynořila z nejskrytějších koutů duše nová, strašlivě jasná myšlenka: smrt. [...] Giovanni kráčel vstříc poslednímu nepříteli. Nebyl to člověk jako on, zmítaný touhami a strastí, tvor z masa a krve, jehož lze zranit, s tváří, do níž lze pohlédnout, ale všemocná a zlomyslná bytost; nečekal ho souboj na vrcholku hradeb pod blankytným jarním nebem, nadšené výkřiky; nebude mít kolem sebe kamarády, aby se pohledem na ně povzbudil, neucítí štiplavý pach střelného prachu, neodnese si vavříny slávy. [...] Odvahu, Drogo, tohle je tvá poslední karta, běž smrti vstříc jako

---

⁵⁹ BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. 199-200.

voják, ať tvůj zmařený život alespoň dobře skončí. Teď se můžeš pomstít za svůj osud, nikdo tě nenazve hrdinou či něčím podobným, ale právě proto to má smysl. Překroč hranici stínů pevným krokem, vzpřímený jako o přehlídce a usmívej se, dokážeš-li to. Koneckonců není tvé svědomí příliš obtíženo a Bůh umí odpouštět.“⁶⁰

Dino Buzzati tak dáva Giovannimu Drogovi šancu umrieť dôstojne, a to na základe sebareflexie samotného protagonistu — i keď premárnil svoj život v túžbe po veľkých vojenských činoch, ktorých sa nikdy nedočkal (dokonca sa mu nedostalo ani úcty zo strany kolegov po zhoršení jeho zdravotného stavu), na druhý svet odchádza osamote a so vztýčenou hlavou.

---

⁶⁰ BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, s. 412-414.

5 I sette messaggeri

„Procedemmo ancora. Invano cercavo di persuadermi che le nuvole trascorrenti sopra di me fossero uguali a quelle della mia fanciullezza, che il cielo della città lontana non fosse diverso dalla cupola azzurra che mi sovrastava, che l'aria fosse la stessa, uguale il soffio del vento, identiche le voci degli uccelli. Le nuvole, il cielo, l'aria, i venti, gli uccelli, mi apparivano in verità cose nuove e diverse; e io mi sentivo straniero.“⁶¹

„Postupovali jsme dál. Marně jsem se pokoušel uvěřit, že oblaka ubíhající nade mnou jsou stejná jako oblaka mého dětství, že obloha nad dalekým městem se neliší od modré kupole, která se nade mnou klenula, že vzduch je týž, stejný van větru, identické hlasy ptactva. Oblaka, obloha, vzduch, vítr, ptáci mi v skutku připadali jako věci nové a jiné a já se cítil cizincem.“⁶²

DINO BUZZATI

V roku 1942 prichádza Buzzati so svojou prvou zbierkou poviedok *Sedem poslov* (I sette messaggeri, 1942). Vďaka záujmu zo strany čitateľov sa zbierka dočkala v tom istom roku i druhej edície, a to najmä kvôli úspechu predchádzajúcej publikácie, románu *Tatarská púšť*. *Sedem poslov* predstavuje začiatok dlhoročnej produkcie poviedok z pera Dina Buzzatiho, ktoré sa stali neodmysliteľnou súčasťou jeho literárnej tvorby. Buzzati vo svojich poviedkach využíva rôznorodé témy a prvky fantastična či realizmu.

Podľa Fausta Gianfranceschiho, každá zo situácií v Buzzatiho poviedkach má rub i líc, ktoré nie sú rozoznateľné na prvý pohľad, ale neskôr odkrývajú svoju príznačnosť. Buzzatiho hrdinovia nevykazujú zvláštne schopnosti — sú bežnými ľuďmi, ktorí avšak čelia menej reálnym okolnostiam, a pritom sa prirodzene stávajú ich súčasťou. Konfrontácia s fenoménmi mimo základné ľudské chápanie napomáha protagonistom uvedomiť si podstatu ich existencie.

„Buzzati parte sempre da dati di fatto comuni, quelli della realtà con cui abbiamo tutti la dimestichezza; la sorpresa si sviluppa gradatamente, quasi insensibilmente, da premesse psicologicamente accettabili. [...] Come un libro non si esaurisce nei segni impressi sulle

---

⁶¹ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 5.

⁶² BUZZATI, Dino. *Sedm pater*. Praha: Odeon, 1969, s. 62.

sue pagine, così una vita umana non si esaurisce nei suoi accadimenti (così per la storia, così per le vicende della natura).“⁶³

„Buzzati za každým vychádza zo všeobecných faktov, tých zo skutočnosti, ktorá je všetkým známa; prekvapenie sa vyvíja postupne, takmer bez povšimnutia, zo psychologicky prijateľných premís. [...] Ako kniha nevyčerpá znaky vytlačené na stránkach, tak ľudský život nevyčerpá udalosti (ako v dejinách, tak v prírodných javoch).“

Pozícia symbolov a metafor v Buzzatiho poviedkach sa mení — už viac nie sú len súčasťou individuálneho prežívania postáv, ale stávajú sa skutočnosťou, ktorá ich obklopuje. Táto realita avšak nie je na prvý pohľad rozoznateľná a jasná; je potrebné ju rozšifrovať. Stáva sa premennou a občas sa dokonca dostáva do bodu, z ktorého sa vyvinula, t.j. opätovne má symbolický význam.

5.1 Tematická analýza poviedok

5.1.1 I sette messaggeri

Prvou a rovnomennou poviedkou, ktorá otvára zbierku, je poviedka *Sedem poslov* (I sette messaggeri), ktorá sa nesie v duchu symbolizmu *Tatarskej púšte*. Hlavná postava je mladý princ, ktorý sa vydáva na cestu k hraniciam svojho kráľovstva, aby sa stali jeho. Počas svojho putovania nechce stratiť kontakt s hlavným mestom, a preto sa rozhodne vziať so sebou sedem poslov.

Meno princa sa nedozvedáme, avšak sme oboznámení s menami poslov, ktorých začiatkové písmená zodpovedajú prvým siedmym písmenám v abecede: Alessandro, Bartolomeo, Caio, Domenico, Ettore, Federico a Gregorio. Princ vysiela poslov v abecednom poradí a ich úlohou je udržať spojenie medzi princom a dňami v meste. Zakaždým je vyslaný jeden z poslov. Podľa pôvodných očakávaní, cesta nemala trvať viac ako niekoľko týždňov. No princ sa i so zvyškom družiny vzdľahuje stále viac a viac od mesta a i intervaly medzi návratmi vyslancov sa neustále predlžujú. Hranice sú v nedohľadne a cesta sa zdá byť pre princa nekonečným bludiskom, v ktorom sa každý nový deň javí rovnaký ako ten

---

⁶³ Dostupné z úvodu k BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. IX (vlastný preklad).

predchádzajúci. V centre záujmu protagonistu je v prvom rade dostávať správy z domova, vďaka ktorým prekonáva samotu a monotónnosť cesty.

Podľa Stephena Martina v jeho práci *Buzzati and His [?] Reader of "I Sette Messaggeri"*, pomyslený labyrint, v ktorom sa ocitá hlavná postava, potláča odlišnosť a ponecháva priestor len jednotvárnosti.

„At the beginning of 'I sette messaggeri' the threat of sameness looms large. [...] The prince needs to find total difference, since only then will he know he has found the borders of his kingdom. Instead, he is faced by total sameness. [...] The prince has entered a labyrinth, which is disorienting precisely because it takes difference and leaves only sameness.“⁶⁴

„Na začiatku 'Siedmych poslov' sa rysuje hrozba rovnakosti. [...] Princ musí nájsť úplnú rozdielnosť, pretože len vtedy bude vedieť, že našiel hranice svojho kráľovstva. Namiesto toho musí čeliť úplnej rovnotvárnosti [...] Princ vstúpil do labyrintu, ktorý je práve zmätočný, lebo uberá na rozdielnosti a necháva len rovnakosť.“

Princ občas stretáva i nové tváre, čo v ňom prebudí nádej, že už prekonal hranice, no zakaždým zistí, že sú to jeho poddaní — rozprávajú rovnakým jazykom ako on, čo potvrdzuje jeho obavy o zmysle jeho výprave. Objavujú sa u neho prvé pochybnosti o jeho poslaní a o existencii hraničnej línie.

„Penso talora che la bussola del mio geografo sia impazzita e che, credendo di procedere sempre verso il meridione, noi in realtà siamo forse andati girando sui noi stessi, senza mai aumentare la distanza che ci separa dalla capitale; questo potrebbe spiegare il motivo per cui ancora non siamo giunti all'estrema frontiera. Ma più sovente mi tormenta il dubbio che questo confine non esista, che il regno si estenda senza limite alcuno e che, per quanto io avanzi, mai potrò arrivare alla fine.“⁶⁵

---

⁶⁴ MARTIN, Stephen. *Buzzati and His [?] Reader of "I Sette Messaggeri"* in Italica. Arkansas: American Association of Teachers of Italian. 1995, s. 74 (vlastný preklad).

⁶⁵ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 3.

„Někdy si myslím, že kompas mého zeměpisce se třeba zbláznil, a my v domnění, že postupujeme k jihu, jsme v skutečnosti chodili stále v kruhu, a vzdálenost, která nás dělí od hlavního města, se nikdy nezvětšila; tím by se dalo vysvětlit, proč jsme ještě nedospěli na poslední hranici.

Ale častěji mě trápí pochybnost, že tato hranice neexistuje, že království nemá mezí, že půjdu-li sebedál, nikdy nedorazím na konec.“⁶⁶

Hoci je hlavným cieľom nájsť hraničnú oblasť kráľovstva, prostredie, v ktorom sa dej odohráva, má taktiež svoju úlohu. Buzzati ostáva verný svojim opisom prírodných scenérií, ktoré v tomto texte nemajú sugestívnu funkciu; skôr slúžia k predstavivosti hlavnej postavy o novej krajine. Domnieva sa, že hory, ktoré sú pred ním, sú odlišné od tých za jeho chrbtom, no všetko to sú len plané nádeje.

V pomerne krátkom texte poviedky dochádza k výrazným prechodom v čase v rozmedzí niekoľkých riadkov — protagonista opisuje priebeh rokov strávených putovaním. Miestami sa ocitá i osamotený, keďže po odchode posledných poslov sa ešte nestihli vrátiť tí predchádzajúci. Zúfalosť je stále viac a viac zreteľnejšia a princovi sa vnárajú do mysle pesimistické myšlienky. Uvedomuje si obety, ktoré preňho jeho poslovia boli ochotní spraviť; venovali celý svoj život tomu, aby mu uľahčili cestu správami z domova.

„Ma otto anni e mezzo sono trascorsi. Stasera cenavo da solo nella mia tenda quando è entrato Domenico, che riusciva ancora a sorridere benché stravolto dalla fatica. Da quasi sette anni non lo rivedevo. Per tutto questo periodo lunghissimo egli non aveva fatto che correre, attraverso praterie, boschi e deserti, cambiando chissà quante volte cavalcatura, per portarmi quel pacco di buste che finora non ho avuto voglia di aprire. Egli è già andato a dormire e ripartirà domani stesso all'alba.“⁶⁷

„Ted' však uběhlo osm a půl roku. Večeřel jsem dnes sám ve svém stanu, když vešel Dominik, který se dokázal usmívat, třebaže klesal únavou. Skoro sedm let jsem ho neviděl. Celou tuto předlouhou dobu stále jen klusal po lukách, přes lesy a pouště, měně bůhvíkolikrát koně, aby mi donesl ten balík obálek, které jsem doposud neměl chuť otevřít. Již odešel spát, neboť ráno ještě za svítání opět vyrazí.“⁶⁸

---

⁶⁶ BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 60.

⁶⁷ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 5.

⁶⁸ BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 63.

Princove výpočty sú jasné: posledná správa od vyslaného posla by k nemu mala doraziť až po niekoľkých desiatkach rokov. S ohľadom na zákony prírody a pominuteľnosť ľudského života, princ bude v tom čase už po smrti.

No i napriek tejto skutočnosti Domenico odchádza, aby mohol doručiť poslednú princovu správu do hlavného mesta, kde sa počas rokov jeho neprítomnosti zmenilo veľa vecí; medzi inými i to, že jeho otec umrel a koruna sa dostala do rúk jeho mladšieho brata.

Princ si uvedomuje absurdnosť rozhodnutia, ktoré učinil, keď poslal Domenica na cestu, no nevedel si pomôcť. Navráva si, že je možno správny čas, aby sa sám vrátil do mesta — má pocit, že jeho celoživotné úsilie vyšlo nazmar. Taktiež sa ho zmocňuje obava, že v momente, keď prejde vytúženými hranicami, tak si to ani neuvedomí, lebo hranice nebudú vyznačené vysokými múrmi alebo zákopmi.

„Eppure va, Domenico, e non dirmi che sono crudele! Porta il mio ultimo saluto alla città dove io sono nato. Tu sei il superstite legame con il mondo che un tempo fu anche mio. [...] Non esiste , io sospetto, frontiera, almeno nel senso che noi siamo abituati a pensare. Non ci sono muraglie di separazione, né valli divisorie, né montagne che chiudano il passo. Probabilmente varcherò il limite senza accorgermene neppure, e continuerò ad andare avanti, ignaro.“⁶⁹

„A přece jdi , Dominiku, a neříkej, že jsem krutý! Dones můj poslední pozdrav městu, kde jsem se zrodil. Jsi jediným zbývajícím poutem ke světu, který kdysi býval i světem mým. [...] Neexistují, tuším, hranice, aspoň nikoliv v tom smyslu, jak jsme zvyklí myslet. Nejsou žádné nepřekonatelné hradby, ani rozlučující údolí neproniknutelné hory. Pravděpodobně překročím mez zcela nepozorovaně a nevěda o tom, půjdu dále vpřed.“⁷⁰

Priepasť medzi princom a jeho minulosťou a prítomnosťou je badateľná i priamo vyjadrená a analogicky tak pripomína osud poručíka Droga z románu *Tatarská púšť*, ktorý bol taktiež vzdialený svojmu predchádzajúcemu životu, ktorý viedol za mlada. Drogo i princ sú poháňaní zvláštnou túžbou po naplnení svojich osudov, hoci si vo svojom vnútri uvedomujú, že ich pranie nebude nikdy naplnené. Nádej avšak nestrácajú do posledného momentu.

---

⁶⁹ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 6.

⁷⁰ BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 64.

„Una speranza nuova mi trarrà domattina ancora più avanti, verso quelle montagne inesplorate che le ombre della notte stanno occultando. Ancora una volta io leverò il campo, mentre Domenico scomparirà all'orizzonte dalla parte opposta, per recare alla città lontanissima l'inutile messaggio.“⁷¹

„Nová naděje mě zítra povleče ještě dál kupředu, k oněm neprobádaným horám, které stíny noci nyní skrývají. Ještě jednou zvednu tábor, zatímco Dominik zmizí za obzorem na straně opačné, aby donesl do předalekého města mé zbytečné poselství.“⁷²

Buzzati i v tomto texte necháva protagonistu prechádzať pocitmi úzkosti, stiesnenosťou a strachom, pričom sa nachádza na tenkej línii medzi racionalitou a iracionálnosťou. Cieľ, za ktorým sa princ počas celého svojho života, je hraničná línia oddeľujúca jedno kráľovstvo od druhého. Táto hranica je definovaná ľuďmi, nie je prirodzená. Vonkajšie hranice nie sú avšak jedinými, ktoré si ľudia vytvorili — podobne si vytvárame limity i v našom vnútri, a tým sa vzd'ľujeme od svojej prirodzenej podstaty.

„Così, secondo la metafora del racconto, i messaggeri segreti del nostro cuore non riescono a tenere il passo tra noi e le sembianze di quel che eravamo, e che rimane una parte viva e fondante della nostra esistenza.“⁷³

„Tak, podľa metafory poviedky, tajní poslovia nášho srdca nedokážu udržať krok medzi nami a zdaním toho, čím sme boli, a čo ostáva živou a základnou časťou našej existencie.“

Istý odstup si tak držíme i od našej minulosti, hoci s ňou stále udržujeme kontakt, tak ako to robil protagonista prostredníctvom svojich poslov. Princ žil v nádeji na zmeny, ktoré by mohli prísť s novým dňom, no zároveň sa nedokázal odpútať od svojho rodného mesta, kde zanechal svojich blízkych.

---

⁷¹ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 7.

⁷² BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 64.

⁷³ Dostupné z úvodu k románu BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*, s. X (vlastný preklad).

5.1.2 Sette piani

Téma existenciálnej úzkosti a smrti je prítomná i v poviedke s názvom *Sedem poschodí* (Sette piani), ktorá sa stala i predlohou pre divadelnú hru *Klinický prípad* (Una caso clinico). *Sedem poschodí* zachytáva príbeh Giuseppeho Corteho, ktorý sa dostáva do vyhláseného sanatória, pretože sa uňho objavilo začiatkové štádium horúčky. Prichádza tam v nádeji, že o pár dní bude môcť vyliečený vrátiť domov, keďže sa nejednalo o žiadne vážnejšie ochorenie.

V sanatóriu panuje silná hierarchia v rozdelení oddelení podľa fáz choroby, aby pacienti s miernymi príznakmi boli ušetrení pohľadu na smrteľne chorých a liečba tak bola efektívnejšia.

„Seppe così la strana caratteristica di quell'ospedale. I malati erano distribuiti piano per piano a seconda della gravità. Il settimo, cioè l'ultimo, era per le forme leggerissime. Il sesto era destinato ai malati non gravi ma neppure da trascurare. Al quinto piano si curavano già affezioni serie e così di seguito, di piano in piano. Al secondo erano i malati gravissimi. Al primo quelli per cui era inutile sperare.“⁷⁴

„Tak se dozvěděl o podivné zvyklosti tohoto ústavu. Nemocní byli umístění po patrech podle vážnosti choroby. Sedmé, to jest poslední patro, bylo pro případy nejlehčí. Šesté bylo určeno pro nemocné ještě ne vážné, ale přece vzbuzující obavy. V pátém se léčily vážné případy a tak dál, z patra do patra. V druhém poschodí byli velmi těžce nemocní. V prvním ti, pro něž už nebylo naděje.“⁷⁵

I napriek počiatkovej úzkosti a obavám bol Giuseppe Corte pridelený na siedme poschodie, čo ho značne upokojilo a k liečbe pristupoval svedomito. No po pár dňoch sa situácia zmení a Giuseppe je požiadaný uvoľniť svoju izbu na siedmom poschodí pre matku s dvoma deťmi z kapacitných dôvodov. Práve v tomto momente vstupuje do príbehu osud a náhoda, ktoré budú mať v deji dôležitú úlohu. Odôvodnenia, kvôli ktorým je Giuseppe Corte premiestňovaný, sa čitateľovi zadajú racionálne a logicky podložené, a preto zo začiatku osud nie je viditeľným elementom textu. Jeho vplyv je odkrývaný postupne.

---

⁷⁴ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 24.

⁷⁵BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 6.

„In *Sette piani* le circostanze che portano ad un determinato esito, che fanno dunque il destino, anche a posteriori appaiono indipendenti dall'esito raggiunto. La scissione di caso e necessità è qui realizzata rendendo la catena dei casi, rappresentata dai motivi della discesa, parallela ma non congruente alla linea della necessità rappresentata dalla discesa stessa.“⁷⁶

„Okolnosti v *Siedmych poschodiach*, ktoré vedú ku konkrétnemu výsledku, a ktoré teda tvoria osud, sa i následne javia ako nezávislé od dosiahnutého výsledku. Rozštiepenie náhody a nutnosti je uskutočnené reťazou náhod, zobrazenú dôvodmi zostupu, paralelnú, ale nie totožnú s osou nutnosti zobrazenú samotným zostupom.“

Nečakaná okolnosť ho tak donúti premiestiť sa na šieste poschodie, hoci je jeho miesto o poschodie vyššie. Z počiatku sa snaží vzdorovať, no nakoniec povolí s prísľubom skorého návratu.

Na siedme poschodie sa avšak nevráti a po rade, že na piatom, by ho vyliečili oveľa rýchlejšie, je následne presunutý ešte nižšie. Pod vplyvom horúčky nemal síl sa brániť a nechal sa preložiť.

Rôzne okolnosti a náhody zapríčinili, že Giuseppe Corte stále menil svoje nemocničné lôžko, avšak na pomyselnéj škále vážnosti choroby stále klesal a menili sa i spôsoby liečby, ktoré musel podstúpiť. Za každým sa snažil brániť, no nakoniec podvolil.

Jediná vec, ktorá ho utešovala, bola, že i keď je na nižšom poschodí, jeho stav je ešte vždy lepší než ostatných pacientov. Túto zvláštnu radosť z nešťastného zdravotného stavu nahlas nepriznáva.

„Durò così, rabbioso, per tre giorni, fino a che dovette credere. Spontaneamente pregò il medico di fargli praticare la cura dei raggi e di essere trasferito al piano inferiore. Quaggiù il Corte notò, con inconfessato piacere, di rappresentare un'eccezione. Gli altri ammalati del reparto erano decisamente in condizioni molto serie e non potevano lasciare neppure per un minuto il letto. Egli invece poteva prendersi il lusso di raggiungere a piedi, dalla sua stanza, la sala dei raggi, fra i complimenti e la meraviglia delle stesse infermiere.“⁷⁷

---

⁷⁶ SAVELLI, Giulio. Una struttura del destino, s. 134 (vlastný preklad).

⁷⁷ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 31.

„Tři dny to vydržel, celý zuřivý, ale pak musel kapitulovat. Sám od sebe poprosil lékaře, aby mu předepsal ozařování a dal ho převzt do čtvrtého patra.

Tam si Corte s nepřiznanou radostí všiml, že je výjimkou. Ostatní nemocní na oddělení byli rozhodně ve velmi vážném stavu a nesměli opustit lůžko ani na minutu. Kdežto on si mohl dovolit ten přepych, že chodil sám ze svého pokoje do sálu s paprsky za údivu a poklon samotných ošetřovatelek.“⁷⁸

Túžba po vyliečení u Giuseppeho Corteho bola tak silná, že prerástla až do posadnutosti, no liečba nezaberala. Dôvodom je intenzita žiarenia. Giuseppe Corte je nútený zísť na tretie poschodie. I Giuseppe Corte, tak ako to bolo u princa z poviedky *Sedem poslov* a u Giovanniho Droga z románu *Tatarská púšť*, prežíva stále nádej, že jeho osud ešte bude zmenený a predovšetkým sa dočká zadosťučinenia; pričom je jeho vnútro popretkávané strachom a úzkosťou zo zlyhania. Psychická záťaž, zapríčinená neustálym menením lôžka a nepochopením zo strany personálu, sa u Giuseppeho Corteho prejavila i na jeho zdravotnom stave, ktorý sa pomaly ale isto zhoršoval.

Pacient sa dopracoval zo siedmeho poschodia až na prvé. Situácia, v ktorej sa nachádza, sa zdá groteskná. Skutočnosť okolo neho stráca zmysel; okolité prostredie už nevníma reálne, zdá sa mu, že sa ocitol v nejakom zlom filme.

„La situazione era talmente grottesca che in certi instanti Giuseppe Corte sentiva quasi la voglia di sghignazzare senza ritengo. [...] Gli venne persino in mente che anche gli alberghi che gli sembrava di scorgere attraverso la finestra non fossero veri; finì anzi per convincersene, notando che le foglie non si muovevano affatto. [...] Sei piani, sei terribili muraglie, sia pure per un enorme formale, sovrastavano adesso Giuseppe Corte con implacabile peso. In quanti anni, sì, bisognava pensare proprio ad anni, in quanti anni egli sarebbe riuscito a risalire fino all'orlo di quel precipizio?“⁷⁹

„Situace byla tak groteskní, že chvílemi měl Giuseppe Corte skoro chuť nezadržitelně se rozchechtat. [...] Dokonce ho napadlo, že ani stromy, které se rýsují za oknem, nejsou pravé, a když si všiml, že listí na nich se ani nepohne, uvěřil tomu. [...] Šest pater, šest strašných hradeb se teď tyčilo nad Giuseppem Cortem s neúprosnou váhou

---

⁷⁸BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 15.

⁷⁹BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 37-38.

— byť omylom. Za kolik let, ano, bylo nutno myslet teď na celé roky, za kolik let se mu podaří vystoupit na kraj propasti?⁸⁰

Paradoxne, posledné myšlienky Giuseppeho Corteho sa niesli v nádeji po návrate na vyššie poschodie, no práve v tej chvíli nastala jeho posledná minúta a všetko okolo neho pohltila tma. Dino Buzzati tak i v tejto poviedke prostredníctvom hierarchie siedmych poschodí zachytáva najelementárnejšiu metaforu ľudského života — nikto sa z neho nedostane živý. V tom spočíva predurčenosť našich životov.

5.1.3 Analýza ďalších poviedok

Existenciálna úzkosť a metafora smrti sú hlavnou témou nielen v poviedkach *Sedem poslov* a *Sedem poschodí*. Iracionálny strach vedúci k existenčným krízam má v poviedkovej tvorbe Dina Buzzatiho pevné korene.

Tvor, ktorý začína na em (Una cosa che cominciava per elle) rozpovedá príbeh bohatého kupca s drevom Cristofora Schrodera, ktorý sa ocitá u lekára, kde sa od lekárovho priateľa Melita dozvedá, že pred pár mesiacmi sa dostal do priameho kontaktu s malomocným človekom. Vyplýva z toho teda, že by mal byť nakazený i on. Osudným mu mal byť fakt, že ho pri tom inkriminovanom stretnutí mal úplne náhodne zbadat' miestny alkade, ktorým je práve spomínaný Melito — ten ho teraz nekompromisne konfrontuje.

Na túto skutočnosť kupec reaguje búrlivo a nechce si ju pripustiť. Nakoniec túto skutočnosť nerád prijíma. Verdikt je jasný — čo najskôr musí opustiť mesto, aby zabránil nákaze ďalších obyvateľov. Dostáva zvonec, ktorým má zvoniť, až kým neopustí mesto, ba dokonca kráľovstvo.

Zvonec sa tak stáva jediným jeho majetkom, keďže ostatné jeho šatstvo a predmety sú kontaminované a musia byť spálené. I jeho spoločenský status je zmenený: už nie je bohatý kupec, ktorý vlastní koč s koňom, ale len smrteľne chorým chudákom, ktorý bol nútený odísť do vyhnanstva. Melito radikálne mení svoje správanie voči kupcovi. Najprv sa k nemu správal so všetkou slušnosťou, no teraz je jeho správanie neúctivé a urážlivé. Schroderova zúfalosť v ňom vzbudzuje určité pocity radosti.

---

⁸⁰ BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 22-23.

„Carrozza e cavallo sono stati bruciati, come ordina la legge” rispose l'alcade, godendo della sua disperazione. „Non vi immaginerete che un lebbroso se ne vada in giro in carrozzella, no?” E diede in una triviale risata, Poi brutalmente: „Fuori! Fuori di qua!” urlava allo Schroder. „Non immaginerai che stia qui delle ore a disctere? Fuori immediatamente, cane!”⁸¹

„Kočár i kůň byli spáleni, jak přikazuje zákon,” odvětil alkade, kochaje se jeho zoufalstvím. „Snad si nepředstavujete, že malomocní jezdí po světě v kočáře?” A sprostě se rozesmál. Potom surově: „Ven! Ven odtud!” řval na Schrodera. „Snad si nepředstavuješ, že tu s tebou budu diskutovat celé hodiny? Okamžitě ven, pse!”⁸²

Cristoforo Schroder odchádza z mesta potupený a zahanbený. Pred odchodom ešte vyhl'adá pohľadom lekára, ktorému sa na dlhú chvíľu zadáva do očí — lekár sa pomaly nezmohol na slovo usudzujúc, že sa jedná o veľké nešťastie.

V náhlej zmene kupcovho spoločenského statusu nachádzame alegóriu pominateľnosti materiálnych statkov. Snaha, ktorú musel Cristoforo Schroder vynaložiť počas celého svojho života, na to aby dosiahol istú pozíciu na spoločenskom rebríčku, sa z ničoho nič javí úplne zbytočná. Namiesto toho, aby bol uznávaným pánom, je len smrteľne chorým chudákom, ktorého každý obchádza.

Dej poviedky *Ked' zostúpi tieň* (Quando l'ombra scende) je založený predovšetkým na autopsuchoanalýze protagonistu. Sisto Tarra, povolaním účtovník, prežíva jedno z najlepších období svojho dovtedajšieho života. Práve bol po niekoľkých rokoch tvrdej práce povýšený na hlavného ekonóma. Z povýšenia sa zaslúžene tešil, keď v tom začul z podkrovia, podľa všetkého, ľudské kroky. Táto situácia ho značne znepokojila, keďže býval sám. Vyberá sa obzrieť si pôjd za predpokladu, že tam v najhoršom prípade nájde myši.

Na jeho veľké prekvapenie tam nachádza malého chlapca, ktorý by mu ako z oka vypadol: je to on sám z pred niekoľkých desaťročí. Ostala ako obarený a chvíľu trval, kým sa zmohol na slovo. Zisťuje, že oproti chlapcovi má istú výhodu, lebo ten sa podľa všetkého nespoznal. Sistova predstava je pritom jasná: v momente, keď chlapec zistí, že má pred sebou svoju staršiu verziu, bude uchvátený úspechom a bohatstvom, ktoré dosiahol.

---

⁸¹ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 120-121.

⁸² BUZZATI, Dino. *Sedm pater*, s. 50

„Bene spesa davvero la sua vita! Che abisso ormai separava ormai quel ragazzino sciocco e spaurito, da lui, ragioniere Tarra, solidamente piantato nel mondo, rispettato e temuto che trattava senza batter ciglio affari di milioni.“⁸³

„Vážne dobre strávený život! Aká priepasť teraz delila toho hlúpučkého a vydeseného chlapca od neho, účtovníka Tarru, pevne zakoreneného vo svete, rešpektovaného a obávaného, ktorý sa zoberal obchodmi za milióny bez mihnutia oka.“

Chlapec za začal dozvedieť, kde vlastne Sisto je a aký život vedie. Prvý zásadný rozdiel nastáva už pri otázke povolania. Dieťa si pod pojmom úspešnej pracovnej pozície predstavuje povolanie generála, výskumníka či ministra; nie je hlavného ekonóma. Kontrast medzi detským svetom a svetom dospelých je zreteľný i vo vnímaní bohatstva, otázky viery a rodiny.

Na základe mnohých indícií chlapec poznáva, že muž, ktorý stojí pred ním je on v staršej podobe. Na účtovníka Tarru teraz hľadá neveriacky a s trpkým výrazom v tvári. Ten zas nechápe, prečo sa chlapcovo správanie zrazu tak výrazne zmenilo — podľa všetkého si svoju budúcnosť predstavoval inak a teraz má pred sebou bezdetného starého mládenca so slušnou kariérou v administratíve a nastupujúcimi zdravotnými problémami.

Postava chlapca zmizne a Sisto po ňom márne volá. Opäť ostáva sám, no tento krát jeho myšlienky nie sú až tak jasné a pozitívne — stretnutie so svojou mladšou podobou v ňom otvorilo mnoho otázok a najmä pochybností. Ako tam sám sedel, cítil, že jeho životná cesta je mylná a na svete sú aj iné veci ako kancelária, plat a povinnosti. Kiežby mohol vrátiť čas, byť opäť dieťaťom a smerovať svoj život inou cestou, no na to už bolo neskoro, a tak v mysli snažil presvedčiť sám seba, že všetko je v poriadku. Rozdiel medzi detským vnímaním a vidinou sveta dospelými očami je markantný. Tento kontrast poukazuje najmä na stratu ideálov, v ktoré v detstve veríme ešte predtým, než sme pohltení vírom povinností a honbou za úspechom. Ľudská snaha mnoho krát prináša obdiv zo strany ostatným, no ten sa nemusí stretnúť s osobným šťastím jednotlivca, u ktorého následne dochádza k pocitom sklúčenosti, bezradnosti a sklamania zo seba samého.

Heroická téma s odkazom na *Tatarskú púšť* je prítomná v rôznych podobách i v niektorých poviedkach, napr. *Prepadnutie veľkého konvoja* (L'assalto al Grande Convoglio), *Vojenská elegancia* (Eleganza militare), *Plášť* (Il mantello), *Plané správy* (Notizie false). V týchto poviedkach môžeme nájsť protagonistu, ktorý je členom vojenského

---

⁸³ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 143 (vlastný preklad).

oddielu, vojsko na pokraji síl alebo vojakov, ktorí umreli, bez toho, aby im bola udelená medaila. Autor v militantne ladených textoch zobrazuje životy vojenských príslušníkov bez pozlátka. Nejedná sa teda o veľké heroické činy vojakov, ktoré zvyknú byť obdivované a oslavované. Naopak, zachytáva ich každodennú realitu, ktorej musia čeliť.

Buzzati vo *Vojenskej elegancii* predstavuje dvoch vojakov Carla Custozu a Beppe Mol. Obaja boli povoláním obchodníci, no teraz boli príslušníkmi vojenského oddielu. Pravdaže, to že sa nejednalo o profesionálnych vojakov bolo zjavné už na prvý pohľad a prezrádzala ich najmä chôdza a držanie tela, avšak na ich uniforme nebola ani len jedna chybička krásy.

Po niekoľkých celodenných výpravách v rôznych poveternostných a teplotných podmienkach, sa situácia vyvíja. Custozu a Molo už opúšťajú od rečí o ich obchodoch, ktoré sú každým krokom vzdialenejšie a pomaly sa podrobujú vojenskému poriadku. Taktiež sú badateľné zmeny i na ich zovňajšku: už oňho tak nedbajú, lebo si uvedomili, že to nie je tá najdôležitejšia vec pre ich vojenské poslanie.

„Eppure, sul ciglio della valle sconosciuta non riuscivo più a vedere schiene curve, volti torvi o flaccidi, ginocchia pesanti. I soldati, sotto il sole fortissimo, stavano dritti e silenziosi, con dignità, quasi che una voce fosse entrata nel buio delle loro anime.“⁸⁴

„A preda, na okraji neznámeho údolia sa mi už viac nedarilo vidieť ohnuté chrbty, zachmúrené alebo skleslé tváre, ťažké kolená. Vojaci, pod prisilným slnkom, stáli vystretí a v tichosti, dôstojne, takmer ako keby nejaký hlas vošiel do temna ich duší.“

Zmena v ich správaní bola viditeľná a priaznivá i pre celý kolektív, ktorý sa zomkol a tým pádom sa stal silnejším. Vnútorný prerod Custozu a Mola predstavuje vyššiu formu krásy — nie tú vonkajšiu, ale duševnú, ktorá sa prejaví taktiež i v rozprávkových motívoch v závere poviedky.

---

⁸⁴ BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*, s. 61-62 (vlastný preklad).

6 Záver

Dino Buzzati, viac známy ako románopisec či poviedkár než novinár a maliar, nikdy obzvlášť nezapadal do rámca talianskej literatúry v 40-tych rokoch minulého storočia, a to najmä vďaka pôvodnému a inovatívne štýlu, ktorý bol ovplyvnený dlhoročnou novinárskou praxou. Umelecká tvorba sa radila medzi jeho osobné záujmy, a nie ako jeho primárne zamestnanie.

Talianski autori pôsobiaci na konci 30-tych rokov a v rokoch 40-tych sa taktiež snažili o druh literatúry, ktorá sa mala stať dôležitou zložkou národného povedomia. Literárne texty nemali pokrývať len funkciu estetickú alebo byť len zjednodušeným popisom ľudského života, ale ich úlohou malo byť stať sa jeho súčasťou. Dôraz bol kladený i na výchovnú rolu literatúry.

Novú perspektívu do literatúry sa snažili priniesť predovšetkým Elio Vittorini, Cesare Pavese či Alberto Moravia. Neorealizmus tak svojrázne spojil literatúru a politickú angažovanosť. Zameral sa predovšetkým na okrajové vrstvy spoločnosti, ktorým sa predtým v literárnych nedostávalo takmer žiadnej pozornosti. I keď Vittorini a Pavese, predstavitelia staršej generácie autorov, mali tendenciu zvoliť za protagonistu svojich románov intelektuála, ktorý sa s ťažkosťami snaží nájsť svoje miesto v spoločnosti, no i napriek viacerým snahám sa mu to nedarí.

U Buzzatiho sa tieto ambície nijako neobjavovali. Podľa Zdeňka Frýborta, sa nejednalo o zámerný odstup zo strany bellunského autora, ale skôr o vzájomné míňanie sa zapríčinené rôznymi motívami k tvorbe.

„S těmito snahami, které chtějí poskytnout literatuře novou perspektivu a funkčnost, Buzzati nevešel ve styk, nereagoval na ně, jako by svá díla nepovažoval za živou součást literárního organismu; nebyl to však projev nadřazenosti: k tomu, že své knihy považoval za pouhé čtení, období svých novinových reportáží a článků, jej měla jakási skromnost, která se objevuje spíš u řemeslníků než u umělců.“⁸⁵

Práve mravčia práca v novinách viedla Dina Buzzatiho k existenciálnym otázkam tykajúcich sa zmyslu ľudského života, ktoré sa konštantne objavujú v jeho prozaickej tvorbe.

---

⁸⁵ Dostupné z doslovu Zdeňka Frýborta k výboru románov *Láska a Tatarská púšť* (BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*, ss. 418).

Pomocou literatúry vyjadroval svoje najtajnejšie strachy a obavy — tie na stránkach jeho románov a poviedok prežívajú protagonisti a spolu s nimi i čitatelia.

Pravidelne opakujúcimi sa elementmi v dielach — okrem iných — sú úzkosť, strach, neustále plynúci čas okolo nás a v neposlednom rade i samotná smrť, ktorá je prirodzenou súčasťou života.

V čitateľsky najúspešnejšom románe *Tatarská púšť* nájdeme prítomné všetky spomínané znaky Buzzatiho tvorby. Mladý poručík Drogo prichádza do služby v túžbe po uznaní a vojenskej úspechu v boji s nepriateľom, avšak celý svoj život strávi v očakávaní na jeho príchod. Jeho telesná stránka pomaly chátra a opúšťajú ho sily. A práve v tejto chvíli, kedy sa už nachádza na rozhraní medzi životom a smrťou si uvedomí, že práve nenaplnený zmysel života a smrť. Buzzati vnímal smrť ako prirodzenú etapu ľudského bytia, pričom si bol vedomý strachu, ktorý so sebou smrť a staroba prinášajú, avšak život by bez smrti stratil svoju primárnu podstatu.

Buzzati neopúšťa od vojenskej tematiky, ktorá ho počas mnohých rokov uchvacovala, ani v poviedkovej tvorbe a zahŕňa ju napríklad v nasledujúcich poviedkach: *Vojenská elegancia*, *Plášť* či *Plané správy*.

V poviedke *Sedem poslov* nachádzame alegorický odkaz na spojenie medzi prítomnosťou a minulosťou. Hoci sa snažíme žiť v prítomnosti a vkladáme do nej nádeje, nedokážeme sa pritom zbaviť spojenia s minulosťou, na ktorej neustále lipneme, čo nás privádza do stavu úzkosti a zúfalstva. V podobnom duchu sa nesie i poviedka *Sedem poschodí*, kde sa spolu s pocitmi úzkosti a zúfalstva spája i predurčenosť osudu a nepredvídateľnosť náhody.

Postavy v Buzzatiho prózach nie sú schopné ovplyvniť svojim konaním osud, ktorý im je predurčený a často krát stačí len banálna náhoda na to, aby boli ich plány narušené, alebo aby sa ich životy otočili naruby, napr. ako v texte *Tvor, ktorý začína na em*, v ktorom sa z bohatého kupca stáva malomocný žobrák, kvôli nešťastnej náhode.

Vzťah medzi minulosťou a prítomnosťou nachádzame i v poviedke obsahujúcej fantastické motívy *Keď zostúpi tieň*. Navonok úspešný muž, ktorému podľa jeho vlastného presvedčenia nechýba nič, stretáva seba samého v detskom veku, aby si mohol uvedomiť, že zaprel svoje sny a ideály, čo ho doháňa k existenciálnym myšlienkam a zmysle dosiahnutého úspechu.

Vedľa ľudských postáv, v Buzzatiho prózach zohráva dôležitú úlohu i kategória času, hoci sa pozorovateľovi môže zdať, že deje mnohých textov sa vyznačujú nadčasovosťou a nehybnosťou času, ako keby ho autor svojvoľne pozastavil. Podobnú funkciu zohráva i osud

a jeho predurčenosť spolu s náhodnými udalosťami, ktoré majú priamy vplyv na celkový spád príbehov. Pomer reality a iracionálnosti v textoch nie je jednotný.

Bellunský autor za pomoci rôznych metafor a parabol ľudského života podáva čitateľom trpký obraz každodennej reality, ktorej čelíme, ale taktiež zobrazuje i skutočnosti, ktoré mnohokrát ostanú nevy povedané v hĺbke nášho vnútra, hoci sú neoddeliteľnou súčasťou nášho bytia.

Vďaka nadčasovej poetike dotýkajúcej sa existencie každej ľudskej bytosti sa Buzzatiho prózy dostali do podvedomia širokej verejnosti, hoci počas svojho života nezapadal do dobového literárneho kontextu.

7 Riassunto

La presente tesi è dedicata alle presenze dell'angoscia esistenziale e della morte nelle opere scelte di Dino Buzzati.

La prima parte contiene la biografia e il repertorio bibliografico dell'autore bellunese. Il repertorio è soprattutto concentrato sui primi due decenni della sua attività letteraria. La parte teorica continua con la descrizione della posizione dell'esistenzialismo nella letteratura europea del Novecento e sintetizza le sue correnti più significative nominando i pensatori più importanti dell'epoca. In questo capitolo trattiamo anche la questione delle analogie tra le opere di Dino Buzzati e quelle di Franz Kafka. Infatti Buzzati, fin dall'inizio della sua carriera letteraria è stato comparato con l'autore boemo a causa delle affinità tra le loro opere. Buzzati stesso, però, ha confessato di non aver mai letto i testi di Kafka prima di essere stato paragonato con la sua persona e le sue opere.

Nella parte analitica vengono analizzati il romanzo che è stato il suo maggior successo *Il deserto dei Tartari* e le novelle scelte della raccolta *I sette messaggeri* nel seguente ordine: *I sette messaggeri*, *Sette piani*, *Una cosa che comincia per elle*, *Quando l'ombra scende e Eleganza militare*. Si è cercato di cogliere le principali caratteristiche dello stile di Dino Buzzati per quanto riguarda il significato del destino e del caso nella vita umana. In particolare si è cercato di mettere in evidenza i riferimenti dell'angoscia e della morte presenti nelle storie.

Nella parte conclusiva si è infine cercato di tracciare un quadro complessivo dei testi analizzati con lo scopo di fornire gli elementi più evidenti in questa parte della produzione buzzatiana costruita sui temi esistenziali facendo riferimento anche ai motivi personali dell'autore e al contesto della letteratura italiana negli anni Quaranta.

8 Bibliografia

Primárna literatúra:

- BUZZATI, Dino. *Il deserto dei Tartari*. Milano: Oscar Mondadori, 2016
- BUZZATI, Dino. *I sette messaggeri*. Milano: Oscar Mondadori, 2011
- BUZZATI, Dino. *Láska, Tatarská poušť*. Praha: Odeon, 1989
- BUZZATI, Dino. *Sedm pater*. Praha: Odeon 1969

Sekundárna literatúra:

- VIGANÒ, Lorenzo. *Album Buzzati a cura di Lorenzo Viganò*. Milano: Oscar Mondadori, 2006
- GRAMIGNA, Giuliano. „Prefazione“ in Dino Buzzati. *Romanzi e Racconti*. Milano: Mondadori, 1975
- KOSSAK, Jerzy. *Existencialismus ve filozofii a literatuře*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1978
- POLCINI, Valentina. *Dino Buzzati and Anglo-American Culture: The Re-use of Visual and Narrative Texts in His Fantastic Fiction*. Cambridge: Scholars Publishing, 2014
- KAFKA, Franz. *Proces*. Praha: Academia, 2008
- KAFKA, Franz. *Proměna*. Brno: B4U Publishing, 2013
- BÍLKOVÁ, Jana. *Patologie postav v italském románu 20. století*. Praha: FFUK, 2007 (diplomová práce)
- MÁLEK, Petr. *Melancholie moderny*. Praha: Nakladatelství Dauphin, 2008

Elektronické zdroje:

- Oficiálna webová stránka venovaná životu a dielu Dina Buzzatiho In: <http://dinobuzzati.it/> [online, 2016]
Dostupné z: http://dinobuzzati.it/la_vita_scheda.php
- *Dino Buzzati*. In: Italice [online, 10.02.2017]
Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/477524>
Autor článku: PIETROSI, Luciana
- *Le case di Kafka*. In: Corriere della sera [online, 01.03.2017]
Dostupné z: http://www.corriere.it/parole_in_viaggio/articoli/buzzati/praga.htm
Autor článku: Dino Buzzati
- *Una struttura del destino in Buzzati*. In: Italian Issue [online, 11.02.2017]
Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2904692>
Autor článku: SAVELLI, Giulio
- *Time in Two Novels of Dino Buzzati*. In: Italice [online, 10.02.2017]
Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/478282>
Autor článku: ATCHITY, Kenneth
- *Buzzati and His [?] Reader of "I Sette Messaggeri"*. In: Italice [online, 20.04.2017]
Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/479969>
Autor článku: MARTIN, Stephen